

Novosjka Novnika

Izdaja
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 27. avgusta 1948

Leto IV.

Številka 35

Pod soncem bo nekaj novega . . .

V naši razrvani dobi, ko ljudje požirajo drug drugega kakor se med seboj požirajo pobesnele mravlje, prihajajo iz Amerike zanimive vesti. Pa ne prihajajo ravno iz Amerike, ampak iz tistega neznanega prostora, ki se imenuje vseмирje.

V Kaliforniji so končali z deli pri do- slej največjemu daljnogledu na svetu. Dalj- nogled bo kmalu v rabi.

Verjetno bomo kmalu zvedeli zanimive novice, o nam neznanih svetovih. Morda bomo potem iznenadeni in nas bo sram naših medsebojnih borb, ki so v primeri z ve- likimi tajnami narave smešne, podobne boju mikrobov v čaši vode.

Nov daljnogled je zelo zapleteno izdelan. Leča je neverjetno fino brušena. Daljno- gled je obenem največji reflektor in naj- močnejši fotografski aparat na svetu. Od vseh do sedaj izdelanih daljnogledov je petkrat močnejši.

Uporabljali ga bodo največ za opazova- nje in proučevanje planetov (nebesnih te- les). Zlasti pa bodo s pomočjo tega novega daljnogleda poskušali dognati možnosti no- vega življenja na Marsu in skrivnosti nje- govih takozvanih »kanalov«.

Ta neverjetni daljnogled, ki je delo sla- bh človeških rok in duha, nam bo morda odkril take veličastne in neverjetne stvari, rekel bi nečloveške, ki jih skriva vseмирje in o katerih naša šolska modrost niti ne sanja. Morda bo postavil na glavo vse do- sedanje znanje o zvezdoslovju in kar je z njim v zvezi. S pomočjo novega daljnogle- da bodo morda odkrili nova vseмирja, nove zvezde. S pomočjo tega daljnogleda bodo skušali ugotoviti, ali je vseмирje brezkon- čno. Tiste daljne zvezde, o katerih je bilo do sedaj tako težko kaj vedeti, bodo morda sedaj tako blizu, da jih bo mogoče natan- čno proučevati. Istočasno bo novi daljno- gled pomagal, da bodo s proučevanjem brezkončno velikega prišli do dna brezkon- čno majhnemu, to je a t o m u.

Toda njegova največja zasluga za člove- štvu bi bila, da bi s svojim velikanskim od- kritjem novega, še neznanega sveta vsem ljudem dokazal, kako brezkončno neumno in nesmiselno je vse njihovo prizadevanje, če ne morejo živeti v miru in ljubezni med se- boj na tako majhnem in osamljenem pla- netu kakor je naša zemlja. C.

Kremlj: Še se govori in upa

Trije opolnomočenci zapadnih velesil so imeli v ponedeljek štiri in pol ure trajajoč razgovor s Stalinom in Molotovom. Ta po- govor je bil najdaljši v teku zadnjih te- dnov. Po razgovoru je ameriški opolnomo- čenec rekel, da po njegovem mnenju to ni bil zadnji sestanek. Ko je odgovarjal na ra- zna vprašanja je izjavil, da so prišli neko- liko dalje. Pričakujejo dober izid, so pa pripravljani tudi na nasprotni slučaj. Mo- skovski radio je poročal o tem sestanku. Na ta način je bila sovjetska javnost šele drugič obveščena o poteku pogajanj med zastopniki zapadnih velesil in sovjetskimi politikami.

Prvo poročilo o odločilnem razgovoru s Stalinom in Molotovom je dobil britanski zunanji minister Bevin šele v torek zjutraj. Bevin in njegovi najožji svetovalci so ga takoj v zgodnjih jutranjih urah pričeli proučevati.

Če so v ponočni seji med opolnomočenci zapadnih velesil in Stalinom dosegli bistve- ni sporazum ali vsaj osnovo za nadaljeva- nje pogajanj, najbrž še ne bo tako kmalu znano. Če pa je bil pogovor brez vsakega uspeha, bo molk kmalu prekinjen. Toda tudi vse to so še ugibanja.

Izid je odvisen od tega, ali je Moskva pripravljena še naprej poizkušati onemo- gočiti zapadne velesile v Berlinu ali ne.

Če bi Stalin priznal nadzorovanje štirih velesil nad berlinsko valuto, bi bila glavna zapreka prekoračena. Ukinitev berlinske blokade bi bila samoposebi umevna.

V torek je v teku dopoldneva sprejel Britanski zunanji minister Bevin ameriške- ga veleposlanika Duglasa in francoskega veleposlanika Massidia. Pozneje je prouče- val Sin Strang skupno z obema veleposle- nikoma poročila iz Moskve. V torek so pri- hajala še ves dan poročila iz Moskve.

Pričakovati je, da se bodo vršile v Krem- lju še nadaljne seje. V uradnih britanskih krogih so izjavili, da ni še govora o vrni- tvi britanskega opolnomočenca Franka Roberta.

V uradnih krogih in v tisku je nastopil nov optimizem. Ta optimizem so povzročila

poročila iz uradnih krogov v Londonu, ki pravijo, da je generalisim Stalin na seji v ponedeljek ponoči prišel z novimi idejami, ki baje uglajajo pot nadaljnim pogovorom. O vsebini teh idej še ni nič znanega.

V diplomatskih krogih pričakujejo sedaj, da bodo dobili posebni opolnomočenci treh zapadnih velesil v Moskvi od svojih vlad nova navodila, nakar bodo z Molotovom podrobno razpravljali o predlogih. Po seji z zunanjim ministrom Molotovom, bodo imeli posebni opolnomočenci še razgovor z generalisimom Stalinom.

V diplomatskih krogih poudarjajo, da je ta način razpravljanj običajen pri konferen- cah s sovjetskimi državniki.

Dejstvo, da ni prišlo pri teh pogajanjih do poloma in da bodo skoro gotovo pogo- vore nadaljevali, upravičuje upanje, da bo zmogala pamet in se bo posrečilo štirim velesilam najti osnovo za nadaljne pogo- vore.

Kdaj se bodo pričeli naslednji pogovori v Moskvi odvisi od tega, kdaj bodo dobili zas- topniki zapadnih velesil nova navodila.

Angleška princezinja Margareta Rose je 21. avgusta obhajala osemnajsti rojstni dan

V Washingtonu je zunanji minister Mar- shall pričel proučevati poročila iz Moskve. Predsedniku Trumanu so jih sporočili po radijotelefonični poti.

Ruski časopisi so prinesli samo kratko uradno vest, da je sprejel generalisim Sta- lin zastopnike zapadnih velesil.

Kaj se dogaja v Jugoslaviji?

Jugoslovanski časopis »Borba« sporoča, da so češke oblasti odredile, da se morajo vsi češki turisti, ki so na počitnicah v Ju- goslaviji, vrniti najkasneje do 16. avgusta na Češkoslovaško. Kot vzrok za ta ukrep so navedli, da se Jugoslavija ne drži določil turistične pogodbe. Časopis »Borba« trdi, da to ni res, ampak češkoslovaške oblasti nočejo, da bi Čehi na lastne oči videli, da so vse obtožbe Kominforma proti Jugoslaviji izmišljene.

Ukinili so izdajanje potnih listov Češko- slovaškim državljanom za potovanja v Ju- goslavijo.

Iz Irana poročajo, da je podal tamkajšnji jugoslovanski poslanik in vse osebje ju- goslovanskega poslaništva ostavko, ker se po- polnoma strinjajo s Kominformom in nje- govimi obtožbami proti maršalu Titu.

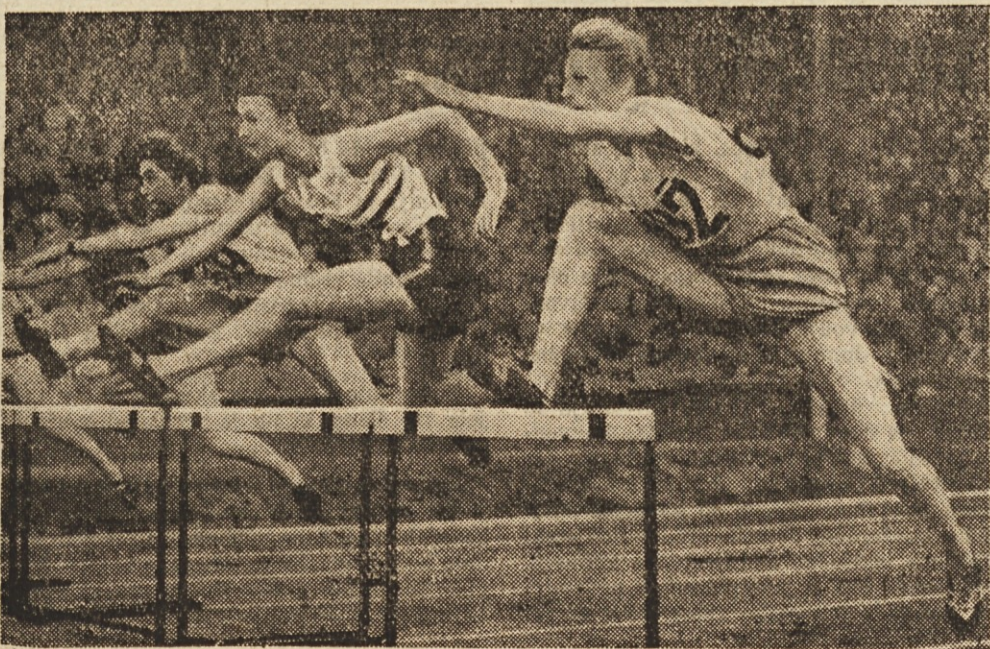
Sprejeli so zaščito Sovjetske zveze.

V zadnjih desetih dneh so izvedli na po- velje maršala Tita čistke v vodstvu vojske in politične policije. V teku te čistke so aretirali okrog petdeset članov OZNE, ker so sumili, da stojijo na stališču komin- forma. Čistko vodi notranji minister Ran- ković.

Pre dnevi se je izvedelo, da je istočasno z Jovanovičem, katerega so ustrelili na be- gu v Romunijo, zbežalo z letalom tudi ne- kaj drugih jugoslovanskih generalov, med njimi tudi generalni polkovnik Popivoda.

Omembe vreden je tudi poskus pobega enega izmed najvplivnejših komisarjev ju- goslovanske vojske, generalnega majorja Petričevića.

Blankers-Koen, štirikratna holandska olimpijska zmagovalka (desno) v teku čez zapreke na 80 m. — Ob priliki olimpijskih iger v Londonu je britanska pošta izdala posebne poštne znamke.

Po zemeljski obli

FRANCIJA

Nekomunistične sindikalne zveze Francije, ki zastopajo okrog 2.500.000 delavcev so sklenile, da ne bodo več sodelovale z vlado, ker se tudi ta po njihovem mnenju ni izkazala za zmožno izvesti politiko, ki bi odgovarjala interesom države in zagotovila delavcem ustaljeno kupno moč.

Te sindikalne zveze so sporočile ministrskemu predsedniku Mariću, da bodo počakale do 1. septembra in proučile uspehe politike sedanje vlade. Nekomunistične sindikalne zveze so bile ob tej odločitvi pod vplivom vedno bolj naraščajočega nemira med delavci. Ta nemir izrabljajo komunisti že več tednov, ker so oni že s prvim dnem napovedali boj gospodarskim načrtom ministra Reynauda.

Minister Reynaud je pozval v svojem radijskem govoru Francoze, naj bodo edini in naj več delajo, če se hočejo izogniti nevarnostim inflacije. Poudaril je, da ne bo dobil noben Francoz več blaga četudi bi zvišali mezde, dokler bo ostala sedanja proizvodnja na isti višini.

Preteklo nedeljo so v vsej Franciji svečano proslavili obletnico osvoboditve Francije leta 1944.

Pri L'Isle sur le Doubs v vzhodni Franciji se je pripetila v nedeljo ponoči težka železniška nesreča. Brzovlak Lion—Straßburg je trčil s tovornim vlakom, pri čemer je bilo 60 oseb težko ranjenih in tri ubite. Po deseturnem zastoju so mogli promet zopet odpreti.

TRST

Pri izrednem kongresu komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja so sklenili, da izključijo vse člane, ki simpatizirajo s Titom, iz partije.

Izredni kongres komunistične partije na svobodnem tržaškem ozemlju je zaključil svoje delo. Sprejeli so novo ustavo in zaključno resolucijo glede splošne politike komunistične partije v Trstu. Izvolili so tudi novi centralni odbor, katerega člane bodo v kratkem imenovali.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Po poročilih »Mlade Fronte« je izostalo v Ostravi 5350 rudarjev od dela potem, ko so dobili izplačane mezde. To število pomeni eno tretjino vseh rudarjev. List »Mlada Fronta« ugotavlja, da so se pomnožili izostanki delavcev v zadnjem mesecu od 9,8 na 11, odstotkov. S tem, da delavci ne pridejo na delo ima država dnevno 12 milijonov kron škode. Tudi stahanovski delavci ne vzamejo dela za resno zadevo.

Pri čistki sokolskih društev na Češkoslovaškem je bilo ponekod izključenih iz krajevnih društev tri četrtine članov.

Češkoslovaška vlada je zvišala davek na kapital na rento preko enega milijona kron letno, za 13 odstotkov.

FINSKA

Finski ministrski predsednik, Fagerholm, ki pripada socialnodemokratski stranki je izjavil, da se demokratični red na Finskem obnavlja odkar ima oblast nova socialno demokratska vlada. Razen tega je tudi izjavil, da se finska zunanja politika ni izpremenila in da bo Finska ohranila svoje dobre odnose s Sovjetsko zvezo. Fagerholm je obtožil komunistično ljudskodemokratsko zvezo, češ da hoče izzvati pri Sovjetski zvezi nezaupanje v sedanjo finsko vlado.

PALESTINA

Iz Jeruzalema poročajo, da sponadi vedno kršijo premirje. Čez dan in ponoči se strelja brez vsakega cilja. Prebivalstvo, ki se je na boje že navadilo se zaradi tega ne vznemirja več. Živil je dovolj na razpolago, vendar pa je pomanjkanje vode zelo veliko. Vsaka oseba dobi dnevno 9 litrov vode.

Zastopniki židovskih oblasti so pričeli pogajanja z vodilnimi arabskimi osebnostmi. Proučiti hočejo možnosti za pričetek mirovnih pogajanj. Po mnenju opazovalcev bo Transjordanija pozdravila ta židovski korak.

Irak in Transjordanija sta sklenili da združita svoji armadi. Obe vojski bosta pod vrhovnim poveljstvom Iraka.

ZDRUŽENE DRŽAVE

V New Yorku so otvorili mednarodno konferenco o nalogah, ki jih ima današnja žena pri svetovni obnovi. Konferenca, ki se vrši pod pokroviteljstvom narodnega sveta ženske katoliške mladine, se udeležuje 50 deklet, ki zastopajo 26 držav.

Med drugim bodo razpravljale o vplivu, ki ga imajo politične in gospodarske spremembe na delo, na vero in družino; o odnosih med cerkvijo in državo, o pravnem položaju ustanov v okviru organizacije

Združenih narodov in o zdravstvenih vprašanjih.

Vlada Združenih držav je zahtevala od Sovjetske zveze, naj odpokliče sovjetskega generalnega konzula v New Yorku, Jakoba Lomakina, ker je on s svojim zadržanjem ali ugonitvijo glede sovjetskih učiteljev, ki so odklonili repatriacijo, kršil mednarodna pravila za inozemske funkcionarje in zlorabil privilegije svojega položaja.

Ameriško katoliško združenje za mednarodni mir je pred kratkim razpravljalo o potrebi po ustanovitvi mednarodnega sodišča, ki naj bi razsodilo primere rodomor ali uničenje rasnih ali političnih skupin. To sodišče bi moralo upoštevati sklepe Glavne skupščine, ki je proglasila rodomor za zločin, ki spada pod mednarodno pravo. Sedemčlanski odbor je sestavil osnutek pogodbe. O tem osnutku je sedaj pričel razpravljati gospodarski in socialni svet v Ženevi. Dokončni osnutek bodo predložili septembra Glavni skupščini Združenih narodov, da ga bo ratificiralo 22 držav, članic omenjenega sveta.

JUGOSLAVIJA

V raznih predelih Jugoslavije se pojavljajo pri spravljanju letošnje rekordne letine težkoče, ker primanjkuje goriva za prevozna sredstva. Države, ki pripadajo kominformu so pričele namreč izvajati gospodarske sankcije napram Jugoslaviji. Tudi cene so narastle. Tako stane sedaj liter namiznega olja 270 Din, dočim je stal pred dnevi še 150 Din. Jugoslavija je uvažala skoro 80 odstotkov olja iz Albanije in Romunije.

Beograjska mladina gradi skupno z ostalim prebivalstvom prestolnice novo železniško progo med Beogradom in Pančevom. Proga je dolga 30 km. Zemeljska dela so skoro dogotovljena.

V Ljubljani se je vršila razprava proti obtožencem Andreju Bohincu, Vlastimiru Kopaču, dr. Romanu Vidmarju in Viljemu Brezjarju. Prvi trije so bili obsojeni na smrt in zaplemo celotnega imetja, zadnji pa na 16 let prisilnega dela in izgubo političnih pravic za 5 let. Obtožnica jim je očitala sodelovanje z gestapovskimi agenti in vohunstvo v Dachau v korist gestapa.

Dva jugoslovanska štabna častnika v uniformah sta pretekli teden zbežala na madžarsko ozemlje. Madžarskim oblastem sta izjavila, da častniki jugoslovanske vojske vedno bolj obsojajo Titovo politiko.

NEMCIJA

Ves pretekli teden so se vršile v sovjetskem sektorju Berlina racije, pri katerih se niso ozirali niti na zvezniške državljane. Prišlo je celo do streljanja med pripadniki nemške policije vzhodnih in zapadnih predelov. K dogodkom na Potsdamskem trgu piše list »Socialdemokrat«, ki je pod britanskim nadzorstvom: »Bliža se nevarnost in sicer resna nevarnost. O tem ne more nihče več dvomiti. Posebno resno je treba vzeti dejstvo, da uporabljajo sovjetska zasedbena oblast silo. Posebno je treba opozoriti tudi na to, da so žrtve terorja tudi člani zavezniških sil. Vsled tega ni v nevarnosti samo berlinski mestni svet, ampak tudi ugled demokratičnih zasedbenih sil. Vse to priča, da ni v ozadju črna borza, ampak vse kaj drugega. Berlinčani so doslej vse te dogodke prenesli v miru in redu.«

Uradna sovjetska poročevalska agencija je sporočila, da je sovjetski vojaški guverner, maršal Sokolovski preložil občinske volitve, ki naj bi se vršile oktobra meseca, na jesen prihodnjega leta, ker so ga zaprosile za to stranke, ki so pod komunističnim vplivom, češ da imajo premalo časa na razpolago pripraviti se na volitve.

GRČIJA

Grški generalni štab je sporočil, da sta se združili skupini vladne vojske, ki sta prodirali vzhodno in zahodno od gorovja Gramos, že na večih točkah. Ozemlje, katerega imajo partizani še v svojih rokah obsega komaj 20 kvadratnih kilometrov. Vladne čete so zasegle orožje, ki bi zadoštvale za opremljenje dveh brigad. Vojni minister je izjavil, da je bitka za Gramos končana in bo zavladal v osvobojenem ozemlju kmalu zopet red. Partizanske čete se umikajo na albansko ozemlje.

Glavni štab grške vojske je sporočil, da je odpor gveriljskih čet v gorovju Gramos zlomljen. Ostanke gveriljcev so se umaknili v Albanijo. Albanska vlada je odbila uradno zahtevo grške vlade, naj razoroži vse upornike. Toda albanski radijo je javil, da bodo odvzeli vsem, ki so prišli v Albanijo orožje.

Grška vlada je odredila vpoklic nadaljnjih 30.000 mož v vojsko, da zavarujejo grške meje, ker se vračajo grški uporniki iz Albanije v državi v vojnem stanju. Doslej je ponovno prekorajilo mejo 1500 upornikov.

ITALIJA

Stavka italijanskih pomožnih delavcev, ki jo je oklicala pretekli teden italijanska komunistična stranka, se je še isti dan končala.

ROMUNIJA

Tiskovni šef romunskega veleposlaništva v Združenih državah, Alfons Vogel, je sporočil, da odstopi iz političnih razlogov s svojega mesta. Njegov namen je ostati v Združenih državah kot politični begunec.

AVSTRIJA

V nedeljo je imel avstrijski zvezni minister za socialno skrbstvo, Karl Maisel, v Rohrbachu govor, v katerem je poudaril do sedaj dosežene uspehe pri obnovi Avstrije in svaril pred demagoškimi težnjami, ki stremijo za tem, da ogrožajo dosežene uspehe. Rekel je med drugim, da se vlada bori proti vsem poizkusom, napraviti

iz Avstrije žarišče nemirov. Opozoril je delavce pred gesli o zvišanju mezd, ker je jasno, da prihajajo s takimi gesli oni, katerim ni po volji gospodarska in politična stabilnost v Avstriji.

15. septembra bodo odprli promet preko železniškega mosta pri Tullnu, katerega so nemške čete ob svojem umiku leta 1945 porušile. Ta most je velike važnosti, ker veže sever in vzhod preko Donave in je edini železniški most v tej smeri preko Donave.

ŠVICA

Švicarska zvezna vlada je pozvala Zvezni svet naj ratificira soudeležbo Švice pri Marshallovem načrtu za pomoč Evropi pod pogojem, da Švica ne bo prišla zaradi tega v noben blok in bo lahko svobodno trgovala tudi z onimi državami, ki niso članice tega načrta. Švicarska vlada smatra Marshallov načrt za izključno gospodarski ukrep, ki naj pomaga Evropi obnoviti svoje gospodarstvo. Osnova švicarske zunanje politike je njena nevtralnost in solidarnost.

Vznemirjenje ob Jovanovičevi zadevi se pomirja

Razburjenje, ki je nastalo ob ustrelitvi jugoslovanskega generala Jovanoviča ob njegovem poizkusu pobega v Romunijo se je naenkrat pomirilo.

Težko je reči, kaj je vzrok temu nenadnemu preobratu, toda izgleda, da dogodek, ki je precej vznemiril jugoslovansko javnost, vendarle ni imel tolikega vpliva na armado, niti na celoten narod.

Kot se je sedaj izvedelo, v resnici ni bilo nikake zveze med nenadnim odhodom Višinskega s sprejemom, ki ga je na dan Jovanovičevega pobega 10. avgusta priredil zunanji minister Simić.

Sovjetska aktivnost v Jugoslaviji je zelo velika. Kot izgleda, je bil Jovanovič ena izmed onih osebnosti, ki je uživala popolno zaupanje sovjetske politike. Lahko bi se celo zgodilo, da bi ga Sovjeti postavili na čelo nove jugoslovanske vlade, če bi se mu bil beg posrečil.

Jovanovič je bil človek, ki je imel v Jugoslaviji velik vpliv. Zelo zanimivo je pripomniti, da je njegov brat Blaž Jovanovič še sedaj minister v črnogorski vladi.

Upoštevaajoč vse okoliščine, smatrajo Jovanovičev slučaj kot osamljen, kajti vojska stoji še vedno za maršalom Titom, ki ima

predvsem med mlajšimi veliko pripadnikov. Prav tako lahko in Ranković računata na tajno policijo, zato trenutno ni pričakovati kakih iznenadenj, a... na Balkanu se lahko vse zgodi.

Eno, kar o Jugoslaviji drži, je dejstvo, da niso Jugoslavlani pripadniki vzhodnega, niti-zahodnega bloka. Oni so sami zase in to olajšuje sedanji Titov položaj, proti kateremu se bori Kominform.

A. Werth

Uradno glasilo KPJ »Borba«, je ponovno pozvala, da se poostri nadzorstvo nad »javnimi in skritimi sovražniki naše partije in naše domovine.«

Incident s prejšnjim šefom generalnega štaba, Jovanovičem, ki je hotel pobegniti v inozemstvo kaže, da je treba nadzirati predvsem višje uslužbence.

»Edinstvo v partiji in enotnost v narodnih masah, jeklena odločnost vodečih elementov in naše slavne vojske.« piše »Borba«, »ne bo oslabljena z izdajstvom kakih Tukhačevskih.«

Tukhačevski je bil sovjetski maršal, katerega so radi izdaje kaznovali s smrtjo 1937. leta.

Dogodki v Berlinu

Komentar

»Yorkshire Post« pravi k dogodkom v Berlinu: »Čisto jasno je, da so sedanji berlinski dogodki posledica preračunane sovjetske politike. Črna borza je že star berlinski pojav, pa se vendar doslej sovjetski policiji ni zdelo potrebno posegati izven svojega področja na zahodna področja; še manj se ji je zdelo potrebno, da bi tam streljala na Nemce ali jih lovila. Zdaj je pričela delati te stvari z očitnim namenom, da bi poskusila, če je mogoče na ta način doseči, da bi postal položaj za zahodne sile v Berlinu nevzdržen.«

Zmešnjavi, ki so jo povzročili v upravi, so skušali dodati še fizično poseganje v zahodna področja. Zahodne sile morajo biti budno na straži. Če v odločilnem trenutku ne bodo trdne, se lahko zgodi, da bo njihov položaj res nevzdržen.

Dokler se ne bodo moskovska pogajanja bodisi uspešno, bodisi neuspešno končala, ni verjetno, da bi Sovjeti v Berlinu storili kaj takega česar ne bi bilo mogoče popraviti. Zanimivo je, da smel nemški berlinski časopis »Kurier« (ki izhaja na sovjetskem

področju) objaviti poročilo, da popravila železniške proge med Berlinom in zahodno Nemčijo lepo napredujejo in da bodo v kratkem izvedli poskusno vožnjo na popravljeni progi. Če bo Sovjetom kazalo, bodo lahko vsak čas rekli, da je proga popravljena in da lahko pričnejo voziti vlaki med zahodnimi področji in Berlinom. Sovjeti so torej za vsak primer pripravljeni bodisi za nadaljevanje sodelovanja z zahodom, bodisi za uporabo sile.

Ali so zahodne države prav tako pripravljene če bi se to zgodilo? Sovjetom so že veliko popustile. Pred moskovskimi razgovori so jasno izjavile, da niso mogoči splošni razgovori o nemškem vprašanju, dokler ne bo odpravljena blokada Berlina. Ali so Sovjeti temu pogodu ugodili? Kaže, da ne. Morda nam te koncesije ni treba obžalovati, če naj res pripomre k zblizanju med vzhodom in zahodom. Če pa bi se pogajanja razbila, bodo morale zahodne države vsekakor zlomiti blokada Berlina. Prav tako bodo morale pospešiti delo za vključitev zahodnih nemških področij v širši zahodno-evropski sistem.

Sovjetska konvencija o Donavi

Mednarodna konferenca, ki so jo sklicali zato, da bi določili nova jamstva za svobodno plovbo po Donavi, se je končala, potem ko so si države pod komunističnim gospodstvom zagotovile nadzorstvo nad važno reko in odobrile konvencijo, ki je plod sovjetskih možganov. Veleposlanik Cavenish Cannon, vodja ameriške delegacije, je imenoval ta dogovor kot rezultat »cinične solidarnosti.«

Združene države, Velika Britanija in Francija se niso udeležile podpisa konvencije in so izjavile, da je ne sprejmejo. Zahodne velesile zatrjujejo, da sovjetska konvencija pretvarja cilj, ki so ga prej določili na konferenci desetih držav. Sovjetski režim ima izključno nadzorstvo v komisiji, ki je sestavljena iz predstavnikov podonavskih držav in Sovjetske zveze. Pri svojih

poizkusih, da bi dosegli cilj svobodne plovbe po Donavi, so Združene države, Velika Britanija in Francija predložile 28 popravkov k sovjetskemu osnutku, ki je bil sprejet kot temeljni osnutek. Vse te poizkuse pa je odbila večina sedmih držav — Sovjetska zveza, Jugoslavija, Češkoslovaška, Ukrajina, Madžarska, Bolgarija in Romunija.

Nasprotno pa je ista skupina držav sprejela vse člene, ki jih je predlagal sovjetski delegat.

Dokončno besedilo konvencije se razlikuje od originalnega osnutka samo v nekaj besedah majhnega pomena. Glasovanje je dalo sedem glasov za, enega proti, to je bil glas Združenih držav, dočim sta se Velika Britanija in Francija vzdržali glasovanja.

Dve struji sovjetske zunanje politike

W. N. Ewer

Po pojmovanju zgodovine, na katerega mora pristati tudi komunist, ima vsak človeški napredek svoj izvor in mora izvirati iz nasilnega spopada nasprotnih sil ali sistemov. Ta razvoj se po marksistični doktrini izražava v kapitalistični družbi v obliki razrednega boja. V trenutku, v katerem se je kaka kapitalistična država zrušila in je bil ustanovljen socialistični režim, se spopad nujno prenese na narodno podlago, kjer prične — kot zahteva to zgodovina — oster spopad med novo socialistično republiko in kapitalističnim svetom, torej med dvema taboroma.

Če hočemo razumeti sovjetsko zunanjo politiko, bodisi iz perspektive ali iz sedanjega trenutka, moramo vedeti, da temelji ona stalno na predpostavki, na načelni predpostavki o neizbežnosti tega spopada, »več ali manj dolgega in ostrega spopada«, kot pravi Lenin. To je podlaga, vendar cela slika ne končuje tu. Sovjetsko stališče proti zunanjemu svetu je globoko pod vplivom nacionalističnih in panslavističnih idej. Stvar ni bila taka v prvih letih sovjetskega režima, ko so s sumnjivejšim gledali na nacionalizem. Po drugem desetletju pa se je stvar hitro razvijala. To je imelo svoj vzrok deloma v izolaciji države, deloma v stalinski politiki »socializma v eni sami državi« in v posledici tega v oslajenju mednarodnih idealov ter končno v hotenem izkoriščanju starih rodoljubnih čustev za dviganje zvestobe do novega režima. »Sovjetska oblast« ni postala le sredstvo za revolucionarne smotre, temveč tudi sama sebi namen.

Tako so se sovjetska država in sovjetska načela — nacionalizem in komunizem združila v goreč nacionalni komunizem.

Začetkoma, v prvih mesecih revolucije, boljševiški voditelji niso prav nič dvomili o svojem zgodovinskem poslanstvu. Njihova revolucija je »vedla novo dobo«, dobo proletarskih revolucij v deželah imperalizma, in »ustvarila trden in učinkovit temelj za svetovno revolucijo« (po besedah Stalina samega). Oni so bili prepričani — kot je prerokoval Zinovjev iz mesta predsednika sovjetske internacionale — da bo vsa Evropa v dveh ali treh letih postala sovjetska republika in tako je, popolnoma naravno, nov režim prešel v ofenzivo.

Nova sovjetska vlada je v enem svojih prvih proglaševanj obljubila »vsako možno podporo delavskim razredom celega sveta in vseh dežel za uničenje gospostva kapitalizma in polastitve oblasti«.

Toda namesto revolucij v Evropi in Aziji je prišlo do zavezniške intervencije v Rusiji. Vpliv borbe proti temu internacionalizmu je bil globok; izkušnja je, ne brez podlage, potrdila prepričanje o neizbežnosti spopada med kapitalističnim svetom in sovjetskimi republikami in tako dokazovala pravilnost teoretične domneve.

Zapustila je v žilavem ruskem duhu neporušljivo prepričanje, da bodo takojmenovane imperialistične sile ob prvi priložnosti, ko bodo zadosti močne, znova poskusile z orožjem uničiti sovjetski režim.

Od angleškega izkrcanja v Murmansk leta 1918 dalje, so bili Rusi prepričani, da jim stalno preti nevarnost napada. Ta intervencija je pa imela še drugo neposredno posledico. Sovjetska država je zmagovita izšla iz svojega prvega boja za obstoj, vendar je bila popolnoma izčrpana in zelo blizu popolnega gospodarskega zloma. V naslednjih letih je moral politiko voditi bistveni smoter: nadaljnji obstoj sovjetskega režima in obnova njegovega porušenega gospodarstva. Zato je bila neobhodno potrebna dolga doba miru. Spopad s kapitalističnim svetom so morali odložiti. Potrebna je bila trgovina s tujino. Zaželeno je bila pomoč iz tujine, od kapitalističnega sveta. Za te namene je bilo potrebno vzpostaviti prijateljske politične odnose. Postalo je potrebno politično, gospodarsko in vojaško premirje. Doktrina je lahko še nadalje vztrajala na neizbežnosti konflikta; dejstva pa so vztrajala na neizbežnosti sodelovanja.

Lenin je že dal najbolj vročim glavam Kominterne razumeti, da revolucija ne more biti stalna ofenziva in ofenziva povsodi. Izjavil je, da je v vojni za zrušenje mednarodne buržoazije bistveno to, kar on označuje za »manevriranje«, izrabljanje konflikta med sovražniki radi koristi, pridobivanje na času in sklepanje kompromisov z možnimi zavezniki, čeprav so ti le priložnostni, nestalni in kolebajoči.

Tako je Lenin učil svoje tovariše, da revolucionarna dolgoročna strategija ni nezdržljiva z neposredno taktiko miroljubnega sodelovanja. Boljševiki so še v Brest-Litovsku stali na stališču: »Zagotoviti si premirje v tem trenutku znači zavojevati

ves svet,« kot je izjavil Lenin. Šli so v Genovo. Lenin je izjavil: Ne gremo kot boljševiki, temveč kot trgovci.

Sklepali so trgovinske sporazume z eno državo za drugo, izvedli so politični sporazum z Nemčijo; skušali so in tudi dosegli so priznanje in vzpostavitev prijateljskih demokratičnih odnosov z mnogimi kapitalističnimi državami, udeleževali so se mednarodnih konferenc; sklepali so nenapadalne pogodbe z vsemi sosednjimi državami; končno so pristopili k Društvu narodov. Niso bila vedno mirna ta leta med obema vojnama, ni primanjkovalo nespornozumov, napetih odnosov in začasnih prelomov z eno ali drugo kapitalistično državo. Toda glavna smer sovjetske politike je bila jasna in dosledna. Skušala je obdržati mir, medtem ko je gradila gospodarstvo in oboroženo silo Sovjetske zveze.

Važno je ugotoviti, da doktrine o neizbežnosti spopada niso opustili, temveč jo celo ponovno poudarjali.

Toda poleg te doktrine je pod silo razmer nastala nova doktrina, ki ima za možen začasen modus vivendi med obema taboroma. Lenin je izjavil, da je »obstoj sovjetske republike ob strani imperialističnih držav za daljšo dobo stvar, ki si je on ne more misliti.« Stalin sicer ni zavrgel nauka svojega mojstra, vendar je izjavil, da obstoj dveh nasprotnih sistemov ne izključuje možnosti dogovorov. Morajo obstajati določene meje med dvema si nasprotnima sistemoma, toda znotraj teh mej so sporazumi popolnoma možni, pa naj si bodo krajše ali daljše narave.

Poudariti je treba, da so skušali doseči sporazume z vsemi državami. Na politiko niso vplivali ideološki oziri. Politika se je oizrala le na Sovjetsko zvezo, kot je izjavil Stalin.

»Ne gre za fašizem,« je znova zatrdil Stalin. Zato ni videti nikake dejanske nedoslednosti v sovjetskih poizkusih za sklenitev pogodb s Hitlerjem v letih 1933 in 1939.

Litvinov se je popolnoma odkrito izrazil o tem vprašanju leta 1933.

»Mi naravno čutimo, je izjavil, simpatijo za trpljenje naših starih tovarišev. Toda mi marksisti smo pač zadnji, katerim se lahko očita, da smo pustili čustvom narekovati našo politiko.

Ves svet ve, da mi lahko vzdržujemo in

da tudi vzdržujemo dobre odnose s kapitalističnimi državami vseh režimov, pa tudi s fašističnim režimom.«

To je bilo leta 1933. Leta 1939 sovjetska politika nikdar ni kazala vpliva kakršnega koli čustva za nacizem ali proti njemu.

Dogovori med Molotovom in Ribbentropom so sloneli na boljševiški domnevi (ki se je pozneje izkazala za zmotno), da bodo omogočili Sovjetski zvezi ostati ob strani in se v miru krepiti, medtem ko bi kapitalistične države slabele ter se izčrpale v vojni.

Ti dogovori pa so iz drugega vidika značili spremembo. Prvič je pokazala Sovjetska zveza svojo ozemeljsko ekspanzijo: zahtevala in pridobila je nova ozemlja, ki jih je izgubil carski imperij, priključila Baltske države, anektirala vzhodno Poljsko in Besarabijo ter del Finske. In kot v časih carjev je Sovjetska zveza zahtevala vplivnostno področje v vzhodni Evropi in južnozhodni Aziji.

Skušala je doseči bolj ali manj trajen dogovor z Nemčijo na podlagi medsebojnega priznavanja hegemonije (gospostva) v območju, določenem s skupnim sporazumom.

To je važno, ker kaže isto zamisel, kot je bila očitna v povojni dobi. Temelj sovjetske politike v Teheranu, Jalti in Potsdamu je bil, da priznajo zahodne sile na tihoma pravico Sovjetske zveze, da si zagotovijo, da bodo obstajali v vseh z njo mejajočih državah njej zvesti režimi.

In v prvem trenutku je Sovjetska zveza postopala točno tako, kot da obstaja sporazum z zahodnimi silami, da se one ne zanimajo glede njenega vplivnostnega področja. Potem se je pokazalo, da ta sporazum ne obstaja; da so zahodne sile pričakovale, da bodo Poljska, Romunija itd. stvarno neodvisne; da so pričakovali umik Sovjetske zveze iz severne Perzije; da bi se uprle sovjetskim zahtevam po odstopu turškega ozemlja in po ustanovitvi oporišča v Dardanelah.

Prišlo je do prvih težkih spopadov med Sovjetsko zvezo in zahodnimi silami v Varnostnem svetu in v drugih ustanovah; zaradi teh spopadov obstaja zdaj vzdušje konflikta (spopada). Zveza iz časa vojne se je pričela cepiti na dva tabora. Znova se je začela uveljavljati stara dvostranska sovjetska politika: notranji spor med mislijo o neizbežnosti ostrega boja med Sovjetsko zvezo in takojmenovanimi imperia-

lističnimi državami in mislijo o potrebi sporazumov z istimi, pa naj bodo več ali manj trdni.

Pojavila se pa je še ena zapletenost. Po drugi vojni vidi Moskva enako kot po prvi celo Evropo na robu poloma. Izgledalo je, da nastaja nov položaj za revolucijo. Pri takem položaju bi naravno bila dolžnost komunistov izrabiti priliko in obnoviti revolucionarno ofenzivo, o kateri je govoril Lenin. Toda o tej obnovljeni veri v neposredno predstoječo revolucijo so nastali dvomi; dvomi, če so izgledi revolucije v zahodni Evropi res tako veliki, kot se je zdelo; mesto poloma je začelo prihajati do nove ustaljenosti kot pred 30 leti.

Zato izgleda v tem trenutku sovjetska politika zagonetna in težko razumljiva, ker govori o sovjetski državni zvezi z dvema glasovoma. Ta dva glasova sta odsev dveh miselnih linij: one, da je vojna neizogibna in da so trenutne prilike ugodne za politično ofenzivo, druge pa, da je v interesu Sovjetske zveze zaželen modus vivendi (način rešitve iz te zapletenosti), ki je potreben tudi zaradi trenutnih prilik.

To pa je vprašanje, katerega še Moskva sama ni odločila in tudi ne moremo napovedovati, v katerem smislu bo padla odločitev. Mi smo skušali tu le podati ključ za razumevanje sovjetske politike, ki ga je iskati v njeni dvojni tradiciji, v komunistični in nacionalistični, in v odvisnosti te tradicije od zunanjih prilik, odnosno od razvoja sedanjega svetovnega položaja.

Evropska bolezen (Manchester Guardian)

Če opazujemo danes stanje v povojni Evropi, nam pride nehotno na um odlomek iz Shelleyevega eseja »Obramba poezije«, s katerim bi se dalo dobro označiti sedanje evropsko stanje.

Shelley govori o neizprosni sovražnosti, o potrepljivi prekanjenosti in o neumornem iskanju načinov in sredstev, s katerimi bi bilo mogoče povzročiti sovražniku kar največjo muko in škodo. To je zlo, ki je morda odpustljivo pri sužnju, ni pa odpustljivo pri tiranu. S temi sredstvi si lajša zavest premaganec, zmagovalec pa si z njimi greni svojo zmago.

Shelleyev kontrast je podoben današnji Evropi. Vse države, ki so občutile nemško zasedbo, imajo za seboj trdo šolo štirih let odporniške brezzakonitosti in patriotizma. Ljudje, ki so se predali stvari za svobodo, so se borili proti krutemu nasilju. Borba je bila sprva brez izgleda in je terjala od ljudi veliko poguma in vztrajnosti. Razmere so zahtevale tudi delovanje po načelih in metodah, ki nasprotujejo morali, v kakršni je bila vzgojena Evropa. Za Evropo, ki ima vse to za seboj, bi bilo že v normalnih razmerah zelo težko uravnati politično življenje nazaj v zdravo osnovo ter popraviti vso gmotno in moralno škodo. Za bodočega zgodovinarja bo presenetljivo dejstvo, da je bilo v tej popolnoma brezmočni, razdejani Evropi storjeno v kljub vsemu ne tako malo, ampek tako veliko.

Njeno gospodarsko življenje je že zadihalo. Pri tem ji sedaj veliko pomaga Amerika, toda tudi delež Evrope same ni majhen. Ta njen delež je posledica sodelovanja med evropskimi narodi in posledica želje po obnovitvi Evrope kot zveze svobodnih narodov, ki hočejo svobodno živeti.

Tem načelom pa grozi sedaj nova nevarnost — brezzakonitost in gazenje moralnih načel. Vse to je postalo privlačno kot politična teorija za ljudi, ki drugače niso imela upanja, da bi se otrsli nepovoljnemu razmerju v lastnem življenju. Komunisti odkrito zagovarjajo brezobzirno uporabljanje sile. Otrsli so se vseh obzirov do moralnih načel in si na ta način pridobili simpatije takih ljudi.

Vojne in revolucije ustvarjajo nove vire moralne vitalnosti (poživljenja). Spretno vodstvo lahko to vitalnost usmeri tako, da soustvarja novo svobodno družbo. Komunisti pa so na nesrečno vse to zlorabili v svoje namene, da utrdijo svojo tiranijo. Znali so zajeti surovo navdušenje, katerega nikdar ni brzdal kak obzir na etična načela, in ga spremenili v hladno sovražstvo. Zdaj lahko dela spretni propagandisti s tako nastrojenimi ljudmi po mili volji kar hoče. Teror udarja po celih razredih brez obzira na krivdo posameznikov. »Ljektiviranje« (uničenje) političnih nasprotnikov se zdi komunistom povsem samoumevno. Politični nasprotnik ne izgubi samo državljanjskih pravic, ampak tudi vse ostale človečanske pravice, večkrat celo tudi življenje.

Ker je Evropa spoznala to nevarnost, si želi danes vodnikov, ki bodo znali obuditi duha svobode, ki je sedaj zasenčen z duhom razrednega in strankarskega sovražstva, povzročenega s komunističnimi idejami. V sedanjem stanju nas sicer veliko stvari tlačijo in nam jemljejo duha, to je eno je gotovo: Danes se že prebujajo pravi duhi, ki stremijo po svobodi.

Program prihodnjega zasedanja Združenih narodov

V prihodnjem septembru se bo pričelo v Parizu tretje redno zasedanje Glavne skupščine Združenih narodov, katera bo morala proučiti mnoge in zapletene mednarodne probleme. V Lake Successu so pred kratkim objavili začasni delovni program, ki obsega 48 postavk, h katerim pa se bodo pred začetkom zasedanja pridružile še druge. Med najvažnejšimi vprašanji, ki so vpisana v dnevni red, bodo obravnavali tudi naslednje:

Koreja

Na svojem zadnjem rednem zasedanju je Glavna skupščina ustanovila začasno komisijo za Korejo z nalogo, da opazuje potek splošnih volitev, ki so predstavljale prvi korak k ustvaritvi združene in neodvisne Koreje. Komisija pa še ni mogla priložiti dohoda do severnega področja dežele, ki je pod zasedbo Sovjetske zveze. Zaradi tega so bile na osnovi sklepa male skupščine omejene volitve na zasedbeno področje Združenih držav, v katerem živita dve tretjini korejskega prebivalstva. Komisija je nadzirala potek volitev in je ugotovila, da so te volitve dejansko potekale svobodno v polnem spoštovanju demokratičnih svobod. Zdaj je glavna skupščina pozvana, da prouči poročilo začasne komisije za Korejo, katero prikazuje tamkajšnje zadržanje Sovjetske zveze, ki je preprečila izvedbo prvotnega načrta za združitev dežele.

Grčija

Glavna skupščina bo morala proučiti poročilo svoje posebne komisije za Balkan, katero je ustanovila na svojem poslednjem rednem zasedanju, da bi ta izvršila preiskave o sporu med Grčijo in njenimi sosednjimi državami. Kakor je znano, ni mogla komisija dobiti dostopa v ozemlje Jugoslavije, Bolgarije in Albanije, toda je kljub temu izvedla vse možne napore, da bi poravnala sporne stranke in je tudi izvedla obširne poizvedbe o obmejnih spopadih. Pred tem pa je druga komisija, ki jo je imenoval Varnostni svet, lahko ugotovila, da so obmejne države dajale pomoč uporniškim silam gverilcev v severni Grčiji.

Atomska energija

O tem vprašanju smo v zadnjem času že večkrat razpravljali; tako tudi v zadnji številki našega lista.

Glasovanje v Varnostnem svetu

Glavna skupščina bo morala proučiti predlog Argentine za sklicanje splošne konference, na kateri bi razpravljali o vprašanju pravice veta (ugovora) v Varnostnem svetu in o poročilu male skupščine ZN, ki nasvetuje nekatere popravke h glasovalnemu sistemu. Ti predlogi, ki so bili objavljeni začetkom tega meseca, obsegajo možnost, da bi Glavna skupščina zahtevala od petih največjih velesil, da se posvetujejo med seboj radi dosege sporazuma glede odprave veta iz vseh sklepov, ki imajo značaj »postopka«; dalje iz sklepov, ki se tičejo miroljubne rešitve sporov, in iz sklepov glede sprejema novih članov med Združene narode. Argentina pa je zahtevala revizijo (ponovno proučitev) Listine ZN radi popolne odprave pravice veta.

Swoboda obveščanja

Glavna skupščina bo odobrila sklepe, ki jih je odobrila ženevska konferenca za svobodo obveščanja in katere so že predložili v proučevanje Gospodarskemu in socialnemu svetu Združenih narodov.

Kršitev človečanskih pravic s strani Sovjetske zveze

Glavna skupščina bo morala proučiti protest južnoameriške države Čile, ki obtožuje Sovjetsko zvezo, da je prekršila osnovne človečanske pravice ter da je kršila diplomatske običaje in ostala načela, ki so določena v Listini ZN.

Razdelitev sedežev v Varnostnem svetu

Indija želi razpravljanje o ponovni razdelitvi sedežev, ki so prihranjeni šestim nestalnim članom Varnostnega sveta, upoštevajoč zemljepisno stališče.

Halldór Stefánsson :

Odpoved

Na samotni islandski kmetiji Gradur se je pripetilo nekaj zelo neprijetnega.

Hišna oskrbnica je odpovedala službo in Jon je bil v največji zadregi. Niti najmanj ni bil na to pripravljen. Da je bilo kaj takega v njegovem gospodarstvu sploh mogoče! Saj se je morda pripetilo, da jeseni ni dobil srečno vseh svojih ovac s planin ali da so mu spomladi poginila jagnjeta, da so mu obbolele krave ali je ušla rdeča kobila, da se je seno slabo sušilo — vse to je bilo mogoče in vselej si je znal pomagati ali pa se z nezgodo sprizajziti. V tej stvari pa ni vedel ne kod ne kam.

Gudni je bila pri njem že 15 let za hišno oskrbnico, prav odkar mu je umrla žena. Nikdar ni bilo govora o tem, da bi mogla oskrbnica zapustiti hišo, dokler bo kateri od obeh živel. In sedaj je prišlo to čezenj kakor strela z jasnega neba. Srdito je zasedil vile v velik kup sena, ki ga je pravkar nameraval nesti ovcam. Dobro je vedel, odkod oskrbnici ta prismojena misel: tista mestna gos, ki je Gudni jeseni obiskala, ji je zmešala glavo. Lepo reč mu je skuhala. Da jo je le moral vrag prinesiti!

Gudni, Jonova hišna oskrbnica, je bila pri štiridesetih letih, velika in debela in ne ravno grda, dobrovoljna in delavna. Kot dekla je bila prišla na kmetijo, in ko je Jonova žena umrla, je brez vseh besed enostavno ostala. Za Jona je bilo to ob sebi umljivo in za Gudni izprva tudi. Polagoma so tudi ljudje na drugih samotnih domačijah uganili, da je tako edino prav, ter ni nihče poizkušal Gudni pregovoriti, da bi šla proč.

Sama pa prav za prav nikoli ni bila čisto zadovoljna s svojim mestom. Na kmetiji je bilo zelo samotno, razen nje in Jona je bil pri hiši samo še rejnec, ki ga je bil Jon nekoč prevzel od občine kot sirota, in slednjič nekaj mesecev poleti po en delavec. V hiši je bilo malo življenja, Gudni pa je ljubila izpremembo. Njene sanje so bile mnogokrat bolj živahne, nego je bila resničnost. Sedaj je prišla ta prijateljica in skalila hišni mir. Mestno ozračje, s tujimi izrazi pomešana govorica in lahka kri so vplivali na Gudni kakor solnce na kup snega. V teku štirih ur je prijateljica njene nazore postavila na glavo. Jon je postal smešen star norec, hiša je bila podganja luknja, delo suženjstvo in ljudje po kmetijah bolj neumni nego njihove lastne ovce. Sedaj je Gudni zasanjala o lepih hišah v mestu, o veselih in odličnih ljudeh, o finem življenju, o nadi na lepo mesto gosposke ključarice, o lahkem delu in še nečem posebnem — nečem, o čemer je pričakovala, da ji življenje tega ne sme ostati dolžno. Zato je enostavno odpovedala in se Jonu smejala, ko je videla, kako je bil presenečen. Na dan križne maše, ko posli menjava svoja mesta, je hotela oditi tudi ona.

Neke nedelje pozimi je Jon osedlal svojo rdečo kobilo in se napotil v dolino. Ves čas je bil premišljeval o težavni zadevi in še vedno mu ni hotelo v glavo, da bi šla Gudni iz hiše. Nič še ni poizvedoval po novi oskrbnici; tudi si je mislil, da ne bi bilo tako lahko, katero najti. Sedaj je bil namenjen v Holar, da se pogovori o stvari z uradnim načelnikom. Morda je utegnilo biti kaj protizakonitega v Gudnini odpovedi. Jon je bil slabe volje in ni opazil, kako zadovoljno je rdečka poplesavala po ledu. Sedaj jo je pognal v lahen dir, da bi bil preje na cilju. Snežilo je. Jonova brada je bila polna ivja, tako da ga je bilo nekam divje videti, ko je jezdit svojo pot. Popoldne je dospel v Holar in našel uradnega načelnika pred njegovo hišo.

Sigurdur, uradni načelnik, je bil velik in obilen, zelo živahen in pravi šaljivec, ki je očividno pozabil, da bi si bil nadel svojemu položaju primeren uradni obraz. Povabil je Jona v hišo in ga vprašal, kaj je kaj novega.

Načelnik je takoj opazil, da ima Jon nekaj na srcu, da pa ne more z besedo na dan. Zato mu je najprej natočil kozarček žganja, da bi se mu jezik razvezal. Ko je Jon popil svoje žganje, se je zgodilo, kakor je Sigurdur pričakoval: postal je zgovoren. A samo, kolikor je bilo treba. V kratkih besedah je povedal, kaj namerava Gudni in zahteval, naj si načelnik kaj izmisli in prepove Gudni oditi iz službe.

»Zakaj sili prav za prav v mesto? Saj bo vendarle samo zapravila svoj denar, ki ga je vsa ta leta zaslužila pri meni, in to niti ni tako malo. Govoriti moraš s to neumno Uršo in ji pojasniti, da posli ne smejo kar tako letati iz službe.«

Videlo se je, kako so Jonovi pravni nazori zabavali načelnika; toda prikrival se je in skušal Jona z raznimi ugovori le še bolj pokuriti.

»To boš vendar mogoče narediti; zakaj si pa potem uradni načelnik,« je slednjič odločno povedal Jon.

»Gudni ni mogoče držati, če hoče na vsak način iti in je pravočasno odpovedala. Naš zakon tega ne dopušča.«

Jon je postal resno srdit. »Eh, kaj pa ona razume o zakonih?«

»Saj jo lahko sam pridržiš,« je smeje menil načelnik.

»Jaz?« — Jon je bil tako osupel, da mu je pošla sapa. »Kako naj pa to napravim?«

Načelnik je resno gledal predse, kakor da bi premišljeval o zapleteni pravni zadevi.

Jon je napeto čakal.

Slednjič je Sigurdur vstal in začel korakati po sobi. Zabaval se je in nalašč še malo molčal. Potem je iznenada dejal:

»Poroči jo.«

Jon je odprl usta in gledal načelnika, kakor da bi bil naenkrat spregovoril v čisto tujem jeziku. Sigurdur je s težavo ostal resen.

»Dobro me poslušaj, Jon.« — Sigurdur mu je položil roko na rame. »Samo deset let si starejši kakor Gudni in prost kakor ona. Vse ženske v njenih letih bi se rade poročile, in mislim, da je to tudi en vzrok, zaradi katerega ti je sedaj odpovedala. Verjetno je, da bi te rada imela. Čisto cel možak si še, veš, čeden možak. Razen tega te dobro pozna in tudi ne bo rada zapustila kraja, v katerem je tako dolgo živel.«

»Nu, in plače ji tudi ne bo treba dati, če se poroči. Če pa umrješ, ostane premoženje njej. Oba sta brez otrok, torej ni nobene ovire, da se ne bi vzela, kar bi bilo za oba prav. Toda ti morda nočeš in potem se tu pač ne da nič narediti.«

»Pač — hočem — samo če ostane.«

Sigurdur se je smejal na vse grlo. »Tak torej! Boljšega sveta ti ne morem dati. Če bosta poročena, ti ne bo več ušla, če tega ne bo preje storila.«

Jon je ves gorel. Naenkrat se mu je zdelo, da tu nima kaj iskati in da se mora žuriti domov. Komaj je strpel, da je popil kavo in še kozarček žganja, potem pa je jadno odjezdil.

»Na gostijo me boš vendar povabil!« je zaklical Sigurdur za njim.

Že na potu z doma je bil Jon nepotrepljiv, sedaj je rdečka doživela, da mu ni mogla dovolj hitro teči. Podil jo je, da je led škropil naokoli in da so švigale iskre, kadar je podkev udarila na kamen.

Slednjič je Jon konja ustavil in razjahal, da bi se spenjena žival nekoliko odpočila. Hitra ježa ga je zopet pomirila in učinek alkohola je splahnel. Sedaj mu je prišlo nekaj na misel! Kako naj prav za prav to napravi, da bo dobil Gudni za ženo? Zasnubiti ji je seve treba, kajpada. Toda — Jon si je s skrbjo segel v kuštrave lase. Kako neumno, da se o tem ni posvetoval z načelnikom. Saj ga lahko odbije, reče, da ga ne mara. In kako naj jo prav za prav zasnubi? Kaj naj ji reče? Seve je bil takrat svojo ženo zasnubil, da. Toda to je bilo vendar nekaj čisto drugega, in razen tega sedaj ni več vedel, kaj je bil rekel tedaj — če je bil sploh kaj rekel. Ali Gudni ne bo zapazila, zakaj jo sedaj snubi, se mu smejala in potem vendarle šla? Da, to je bila v resnici težavna stvar. Ko bi jo imel le že za seboj. Zlezel je zopet na konja in sedaj je rdečka lahko šla korakoma, jezdecu se naenkrat ni več nikamor mudilo.

Ko je Jon gonal kobilo v hlev, je na dvorišču srečal Gudni.

»Dober dan,« je dejal Jon. »Rad bi — nekaj — s teboj — govoril.« Ječljal je, grlo mu je bilo čisto suho.

»Nu, kaj le — sedaj grem vendar v hlev.«

»Pa potem, ko se vrneš.« Jon si je olajšan oddihnil in šel v izbo. Nikogar ni bilo v njej. Sedaj se je mogel mirno zbrati. Za oba dela prav, je dejal uradni načelnik, nu, da — toda on je pa le posestnik kmetije, a ona samo dekla. Mlada ni več in še ni tako gotovo, da bi se mestni gospodje trgali za kmetško dekle, ko imajo dovolj tistih finih gospodičen s kratkimi in ozkimi krili. Naj bo vesela. Sicer pa tudi še ni gotovo, da bi jo zasnubil. Pokazati ji hoče le, kako prismojena je njena misel, da namerava iti proč, ko jo čaka v mestu edino le revščina. Jon je stisnil pest. Naj samo gleda! Taka norost. Toda če bi vendarle šla, potem bo ostal brez hišne oskrbnice. Lepa reč! Ne, najboljšje je, da ravna mirno in premišljeno. In najboljšje je, da se cele bedaste stvari zopet otrese. Aha, že prihaja. Jon je v grlu že zopet čutil suhoto. A ničesar si še ni domislil, kaj naj ji reče. Vrata so se odprla in notri je prišel — Sveinn, rejnec. Jon je bil vedno bolj naktajnen. Vražji fant! Ali naj mu sedaj ta pritepenec zmeša štreno in uniči srečo! Jon je pravkar iskal pretveze, da bi fanta poslal iz sobe, ko je vstopila Gudni.

»Kaj si mi pa hotel pravkar reči?« se je takoj obrnila na Jona.

»Jaz — ne — da — bilo je tisto zaradi »Breze«. Jon je bil kakor udarjen.

»Zaradi »Breze« — kaj pa je z njo?«

»Lafi na Felli jo je hotel kupiti.«

»In kaj?«

»Nu, hotel sem te vprašati — če naj jo prodam.«

Gudni je hotela počiti od smeha. »Mene vprašaj, če naj prodaj svoje živinče! Saj tega preje nikoli nisi storil.«

»Jaz »Breze« ne bi prodal,« se je vmešal Sveinn.

»Jezik za zobe!« je zakričal nad njim Jon. Še tega se je manjkalo. Bilo je že proti njegovemu dostojanstvu, da je govoril tako z Gudni, sedaj vtika pa še predrzni paglavec notri svoj nos.

»Ali greš jest? Jon, jed je že na mizi. — In mislim, da »Brezo« lahko prodaj, če ti jo dobro plačajo. Saj ti ni ravno treba dveh krav, a morda bi bilo še bolje, da bi ono drugo prodal.«

»Sploh ne prodam nobene,« je zbesnel Jon, »to se pravi, Brezo prodam, če mi bo tako všeč. Vama pa to prav nič mar ni! Planil je iz izbe in se ni več pokazal.«

Gudni se je zelo čudila. Ta srditost ji je bila nekaj čisto novega, in Jon je preje tudi nikdar ni vprašal za njeno mnenje. Nikakor se ni spodobilo, da se je Sveinn norčeval iz starega, in rekla mu je, naj molči.

Dnevi so postajali jasnejši, prišel je maj in z njim križna maša. Bilo je vendar vreme, kakor bi hotelo poslom, ki so se selili, obljubiti nekaj prav dobrega.

Jon se še vedno ni mogel odločiti, da bi Gudni zasnubil. Konji so stali pred vrati osedlani, dva jezdana konja in tovorni konj za Gudnino stvar. Jon jo je hotel spremiti v mesto. Bil je molčeč in pobit. Nikoli ni bil pri nobenem delu tako neroden, nobeno se mu ni zdelo tako težko kakor to.

Jul. Sini:

Sreča je iz stekla

Lord je globoko pogreznjen sedel v svojem fotelju in oddaleč opazoval igrače. Ogledoval je zeleno polje, čez katero so se kotalili zlatniki sreče, ogledoval roke, ki so lovile to srečo. Te roke so bile zelo dolge in žilaste, čisto drugačne kakor navadne človeške roke. Pa tudi obrazi so se mu zdeli vsi podaljšani, kakor da jih je krč raztegnil. Oči so tiščale iz jamic, nosovi so bili daljši. Eden se je potil in bil rdeč kakor rak, drugi je bil blede kakor vosek in mrzel ko mrlič. Lord se je čudil samo temu, da so bili ti razbujeni, od strasti prevzeti ljudje hazarderji z dolgoletno prakso.

Lord se je spomnil na svoj plemenitaški grb in prišlo mu je na misel, da je v levem oglu tega grba kokca, pod njo pa napis: »Fortuna vitrea est.« (Sreča je iz stekla). V šestnajstem stoletju namreč je neki prednik zaigral celo graščino z naslovom vred, pa je dal vstaviti tisto kokco in napis v grb, da bi svaril potomce pred igro. Ta strah pred igro se je nekako podedoval od očetov na sinove in vnuke in lord še nikdar ni imel kart v rokah, čeprav je bil član Albemarskega kluba. Lord ni niti na borzi špekuliral, niti kockal ali hazardiral, rajši je bral, ker je bil vnet čitatelj. Lord je imel tudi vero, in bil je v ostalem filozof, ki je sovražil posvetnost in materijo.

Pa je stopil v dvorano mož, oblečen v zelo ponošen in reven kožuh. Lord je strmel, kako da spuste takšnega človeka v klub. Moža je zeblo in sedel je blizu kamina in lorda. Bil je zelo blede, kakor jetičen, prsti so mu bili kakor mrtvaški. Naenkrat, ko je zagledal lorda, je segel v žep, nekaj časa brskal po njem, pa izvlekel končno kokco in jo vrgel na mizo.

»Pet,« je dejal. »Ta številka me danes že sedmič preganja. Čekin dam na število pet, lord, ali stavite?«

»Gospod,« je odgovoril lord, »jaz ne igram.«

Prišlecu se je spačil obraz. »Kadarkoli čutim, da bi imel srečo, ne najdem nikogar, ki bi hotel z menoj igrati. Danes so me povsem izropali, toda vendar bi se rad peljal na svoje posestvo. Stavite lord, čeprav samo radi razlogov človekoljublja in obljubim vam, da nikdar več ne pridem semkaj.«

»Gospod,« je dejal lord, »jaz ne igram. Posodim vam, kolikor hočete, magari do tisoč funtov, toda igral ne bom.«

Mož s kožuhom je vzdihnil.

»Tako grdo še nikdar niso izbrabili položaja nesrečnega človeka. Razumite me, jaz nočem posojila, hočem igrati.« In je jezno dostavil:

»Stavim zlatnik na petko. Ali velja?«

»Naj bo,« se je zasmejal lord, »vi ste zelo svojeglavni.«

Veliko enostavnejše je bilo pokopati rajno ženo. To je pač moralo biti, ono pa nikakor ne. Slednjič sta vendarle odjezdila, spredaj Jon, ki je gnal pred seboj tovrnega konja, Gudni pa za njim. Pot v mesto je bila precej dolga. Na nekem počivališču sta razjahala in Jon je vzel tovor tudi raz tovrno živinče. Ni si mogel predstavljati, da bi mogel tovor še kdaj zopet naložiti na konja.

Dolgo sta sedela molče drug poleg drugega.

»Sedaj torej greš — za zmerom —,« je rekel Jon in zamišljeno grizel travno bilko.

»Da,« je kratko odvrnila Gudni. Beseda ji je šla težko z jezika, kajti že si je želela nazaj na staro domačijo in vse veselje do mesta jo je minilo.

»Da, tako je pač, mladi rod ljubi izpremembo.« Jon se je zagledal v rdečko, ki se je zadovoljno valjala po travi.

»Oh, saj nisem več tako mlada. Tudi sem bila vedno tu na deželi, drugod se bom gotovo težko privadila.«

»Zakaj pa potem prav za prav greš?« je vprašal Jon. Že se je bal, da je s tem stavkom bleknil kaj neprimernega.

Gudni so se zasolile oči, molčala je.

»Ali nočeš postati moja žena in iti z menoj nazaj domov?« Jon je temno zardel, ko je to tako preprosto povedal. Toda drugače ne bi bil mogel za nobeno ceno. Zrasel je v svetu dejstev, lepo besedičiti ni znal. Če mu je poginila kaka žival, ni rekel, da je po kratkem trpljenju preminila, marveč, da je »erknila.«

Gudni je istotako zardela. Nenadoma se ji je zazdelo, da vidi ob poti polno kupov kamenja — sami kačipotji, ki so kazali nazaj v staro domačijo.

Ne, snubec ne bo osramočen. — Po dolgem molku je Gudni slednjič dejala: »Sedaj se nikakor ne morem takoj vrniti. Zdelo bi se smešno. — Par dni bom ostala v mestu, saj lahko rečeš, da sem šla sorodniške obiskat. Ta čas pa lahko porabim, da naročim prstena.«

Mož s kožuhom je vrgel kokco.

Izgubil je in obledel. »Dvojno ali pa nič,« je začel iznova in mrzlična vročica mu je stopila v lice. In zopet je vrgel kokco.

Izgubljal je kar naprej in to toliko časa, dokler se ni zgrudil na naslanjač in vzdihnil:

»Ne morem več dalje! Dolžan sem vam tisoč funtov. Znesek dobite jutri.«

Lord bi bil najrajši rekel, da naj si mož znesek obdrži, toda v Albemarskem klubu ni bila taka navada.

In drugi dan je res dobil tisoč funtov po pošti. Ugibal je in ugibal, pa si ni mogel zmisлити, kaj naj bi z denarjem počel.

Zdelo se mu je, da ni prav ravnal in denar ga je na roki kar povel. Sklenil je, da ga bo razdelil ubožcem.

Lady Ingeborg, lordova zaročenka, je zvedela, da je lord priigral tisoč funtov. In je kmalu govor nanese na neko biserno ogrlico, ki stane natančno tisoč funtov in ta ogrlica se je zableščala na vratu lady Ingeborg. Lord se je te ogrlice bal. Zdelo se mu je da ni ogrlica, nego hudičev rožnivec. In se je mučil, kakor se muči pravi puritanec.

Potem je sklenil napraviti vsemu konec in se zapreti v neki samostan blizu Florenca. Toda lady Ingeborg je uporabila vsa sredstva, da lord ni šel v samostan, nego v Nizzo.

In ko je nekega dne pohajal z lady po parku v Monte Carlu, je nenadoma ugledal na cesti moža, katerega je bil nekdanj oskubljal za tisoč funtov.

Mož ni imel več kožuha, toda lord ga je spoznal po vrtnih očeh in jetičnem licu. Mož je šel naravnost lordu nasproti.

»Nesrečo imam,« je dejal z bridkim smehom na ustnicah, »včeraj sem izgubil pri ruleti stotisoč frankov in sem v enakem položaju kakor takrat v klubu in bi vam bil zelo hvaležen, če bi mi hoteli danes posoditi onih tisoč funtov, katere ste mi takrat posodili.«

Ko je to govoril, so žarele na njegovem licu rdeče rože tuberkuloze. Ko je dobil denar, je pohlepno skočil nazaj v igralno dvorano, lord pa je olajšano vzdihnil. Kakor da se mu je skala odvalila od srca. Tisti dan na vsej Cote d'Azura ni bilo srečnejšega človeka, kakor je bil lord.

Drugi dan je vedel ves svet, da je jetični mož pridobil ponoči neverjetno bogastvo pri ruleti. Lord ga je srečal drugi dan na bregu, pa ga skoro spoznal ni več. Kar pomladil se je bil ponoči. Kakor osvajač sveta

(Nadaljevanje na 8. strani)

Za naše gospodarje

Beljak v bodočnosti

SVOBODNA ZONA NAJ ODPRE VRATA NA JUG

Pri zlati pšenici - crn kot dimnikar

Dobra žetev žita za vsakdanji kruh je nekako plačilo za trud, znoj in napor celoga leta. Veselje in zadovoljstvo se vzbujajo v kmetu, ko vidi, kako liže iz mlatilnice in čistilnice lepo zrnje. Vendar pa vseeno ne moremo prištevati mlače k prijetnim delom v teku kmečkega leta. Saj delavci pri mlači včasih niso nič manj črni kot pa rudarji, ko pridejo iz rudokopa.

Več je razlogov, da postanejo delavci pri mlači tako črni. Zlasti letos bo veliko prahu pri mlači, ker je zaradi deževnega vremena in neviht žito poleglo in tudi ni bilo po žetvi mogoče, da se popolnoma posuši. Saj je letos deloma poleglo še ono žito, ki je drugače zelo odporno proti poleganju in ima poleg tega še kratko slamo.

Zaradi pomanjkanja kalijevih umetnih gnojil tudi žita na onih njivah, kjer so bile lani okopavine in so bile zato dobro pognojene z domačim, to je hlevskim gnojem, niso dobila dosti kalija. V zemlji pa je bilo dosti dušika, ki je vplival enostransko na bujno rast in žito je poleglo.

Toda prah, ki se dviga iz mlatilnice zaradi opisanih razlogov, ni tako nevaren. Nevaren pa je črni prah, ki prihaja od žita samega. Ta prah pa je posledica najbolj nevarnih glivičnih bolezni, ki spadajo naše žitne rastline.

Rja in snet

Rja je glivična bolezen, ki napada bil ali stebel, liste, rese in pleve žitne rastline. Ta bolezen povzroča, da se žitna rastlina ne more pravilno razvijati, zrno ostane nerazvito, lahko in prisilno dozori.

Razvoj rje na žitu je zelo odvisen od položaja kraja, od klime (podnebja), vlage in v veliki meri tudi od sorte žita. Nekatere žitne sorte so namreč zelo odporne proti rji.

Še bolj nevarna žitna bolezen je snet. Glivice te bolezni so v žitnih zrnih, ki zgledata, kot bi bila ožgana in se večkrat spremenijo v nekako sajasto snov.

Vrste sneti

Trije so načini, kako glivice sneti napadajo žitne rastline. Prva oblika sneti je pri koruzi. Tu se razvije sajasta mazava snov na steblih ali na listih ali pa na storžih in celo tudi na cvetu in na korenini. Kljice te sneti na koruzni rastlini pridejo navadno iz zemlje. To bolezen preprečimo zato s tem, da sejemo koruzo na isti njivski površini šele najprej vsakih pet let.

... in za naše gospodinjce

Sadje odpada

Spet je prišel čas, ko začne sadje odpadati. Na to vpliva deloma suša, na to vplivajo razne bolezni in na to vpliva končno veter.

Ako tako sadje pustimo na tleh, je to najboljša prilika, da se morejo razviti razne, deloma tudi nevarne sadne bolezni in se morejo neovirano razširjati razni sadni škodljivci. Razen tega pa je še gospodarska škoda znatna, ker moremo to sadje v gospodinjstvu zelo koristno uporabiti.

1. Sadni kis

Odpadlo sadje pobereemo, nagnite dele izrežemo, nato operemo, zmeljemo in stisnemo. Iztisnjen sok zlijemo v lesene posode ali v velike steklenice in pustimo, da prevre. Vrenje in nastajanje kisa pospešimo s tem, da za vretje uporabljamo lesene posode s široko odprtino, da more zrak vplivati na čim večjo površino tekočine. Vrenje pospešimo tudi s tem, da postavimo posode s sadnim sokom v topel prostor.

Sladkor, ki je v sadnem soku, prevre najprej v alkohol in ogljikovo kislino. Ogljikova kislina izhlapi, alkohol pa ostane v soku. Pod vplivom zraka prevre alkohol v očetno kislino. Po daljšem času se napravi na površini tekočine tanka kožica, katere ne smemo preveč raztrgati, ker vsebuje bakterije očetne kisline.

Da je končano očetno vretje, spoznamo po močnem očetnem vonju in okusu. Tako moremo dobiti poceni zelo dober sadni kis.

2. Posušeno sadje (krhlji ali kloci)

Odpadlo sadje pobereemo, operemo in osušimo. Večja jabolka nato zrežemo v tanke rezine ali ploščice. Te nabereemo na vrstico in obesimo ob oknu ali na podstrešju na sonce, dokler niso suhe.

Rezine pa sušimo tudi na pečnjaku v peči ali pečici. Pri tem pa moramo zelo paziti, da je vročina enakomerna in ne prevelika, ker bi se drugače sadje prežgalo.

Prašna snet

Ko gresta v klasje ječmen in pšenica, zapazimo večkrat, da se razvije namesto zrnja temnorjava snov, ki je odeta s tanko srebrno sivo kožico. Ko pa izraste klas iz nožnice, se ta kožica takoj razpoči in spore ali semena te glivice raznaša veter po vsej njivi. Pri tem se okužijo s temi sporami zdravi cveti žitnih rastlin.

Tudi iz okuženih cvetov v klasu se razvijejo navidezno zdrava zrna. Tako ne moremo razlikovati zdravih zrn od obolelih, iz katerih se šele prihodnje leto spet razvije klas s prašno snetjo. Prašna snet se torej razen pri ovsu — pojavi šele naslednje leto po okuženju.

Ako opaziš torej na njivi ječmena, pšenice in ovsa klase s prašno snetjo, je pomoč v tem, da si takoj preskrbiš drugo, zdravo seme, ker je pri današnjih sredstvih proti tej boleznini doma mogoče le težko uničiti to bolezen.

Smrdljiva snet

Pri tretji vrsti sneti, ki napada v glavnem pšenico in ječmen, pride do okuženja tako, da pride okuženo zrno v zemljo in nato spora ali seme sneti raste skupaj s kalčkom žitne rastline. Rastlina se razvija normalno in boleznini na zunaj niti ne vidimo. V notranjosti kljice pri zrnu pa se razvijejo spore sneti. Šele pri mlači, včasih pa šele, ako zmanemo zrnje v roki, oziroma pri mletju, se pokaže prah te sneti.

Pri mlači pridejo spore ali seme te sneti na zdrava zrna, jih tako okužijo in ako tako seme sejemo, se razvijejo spet zrna s sporami smrdljive sneti.

Na njivi poznamo take okužene rastline po tem, da stoji klas pokonci (ker je lažji), da je klas slabše razvit in da se po zrne je prebarva rumeno kot pa pri zdravih rastlinah.

Te bolezni smo krivi sami. Odpraviti jo moremo namreč s tem, da pred setvijo seme razkužimo. — Večkrat je pa ta bolezen tudi v zemlji; zato ne sejmo iste vrste žita dvakrat zaporedoma na isto njivo.

Opazujemo zato žito, ko raste, in opazujemo, kako se praši pri mlači ter po tem sklepajmo na okuženje žita po sneti. Ne sejmo nikdar žita, o katerem sumimo, da je okuženo po sneti, vedno ga pred setvijo pravilno in pravočasno razkužimo.

Že od nekada je bil Beljak središče zanimanja avstrijske trgovine. Dejstvo, da je šlo pred vojno nad ¼ celotnega avstrijskega železniškega prometa v inozemstvo preko Beljaka, je prisililo upravo državnih železnic, da je v Beljaku zgradila postajo, ki je ena med največjimi v Avstriji.

Potreba uvoza, ki je v povojnem času izredno pridobila na svojem pomenu, je Beljake prisilila, da so ponovno pričeli misliti na načrt o svobodni zoni v Beljaku. Že po prvi vojni so nameravali v Beljaku ustanoviti brezarinsko cono, da bi tako olajšali trgovanje z inozemstvom in povečali ugodnosti tranzitnega prometa. Zaradi inflacije in težke gospodarske krize so morali ta načrt žal opustiti. Ker se pa pomen Beljaka kot železniškega in trgovskega središča tudi po drugi svetovni vojni ni zmanjšal, temveč je nasprotno le porastel, ni čudno, da so se gospodarski krogi ponovno oprijeli starega načrta, katerega nameravajo, vsaj delno, že v razmeroma kratkem času realizirati.

Da bi tudi javnost dobila vpogled v pripravne za ustanovitev svobodne cone, je družba, ki namerava načrt izvesti, sklicala zastopnike koroškega tiska in jim dala na razpolago naslednje, za razvoj trgovine in gospodarstva zelo zanimive podatke.

Na tiskovni konferenci pretekli četrtek v Beljaku, ki se je vršila ob navzočnosti beljaškega župana g. Pečnika, zastopnikov državnih železnic in trgovske zbornice, je direktor g. Schreiber razložil pomen svobodne zone. G. direktor Schreiber je poudaril, da je družba za ureditev svobodne cone zasebna zamisel, ki pa je našla veliko razumevanje pri oblasti, upravi državnih železnic in trgovski zbornici. Družba ima pred seboj že podroben načrt dela v bodočnosti, ki je potrebno za ustanovitev svobodne cone. Kot glavna naloga bi bila izgradnja obsežnih skladišč, ki bi mogla sprejeti več tisoč ton blaga letno, kar bi pomenilo že pri samih prevoznih stroških velik prihranek. Zdej n. pr. gre blago, ki pride iz Italije ali Trsta v Avstrijo, najprej na Dunaj, kjer ga vskladiščijo in ga šele nato razvažajo v posamezne kraje. Večkrat se zgodi, da blago, ki je namenjeno za Beljak sam, gre najprej na Dunaj in šele od tam pride po več mesecih nazaj v Beljak. Če bi bila v Beljaku na razpolago primerna skladišča, bi lahko blago vskladiščili tu in ga potem po potrebi odpremili dalje.

V zvezi s skladiščnimi napravami je nujno potrebna izgradnja velike in moderne hladilnice, ki bi prišla v poštev predvsem pri prometu z zelenjavo in sadjem, pa tudi pri trgovini rib in drugih mesnih izdelkov. Moderna hladilnica bi ohranila mnogo blaga v svežem in uporabnem stanju.

S povečanjem trgovine bi bila nujna tudi izgraditev posameznih panog industrije, ki bi naj bila po sedaj obstoječem načrtu tudi pritegnjena v okvir svobodne cone. Kot najpomembnejša in najnujnejša bi prišla v poštev lesna industrija, predvsem pa naprave, ki bi lahko uvožene surovine takoj v Beljaku predelale v uporabno blago.

Čeprav je realizacija načrta zaenkrat še v bodočnosti, je iz okoliščin vendar možno sklepati, da bodo načrti takoj ko mogoče izvedeni. Po izjavi beljaškega župana g. Pečnika, bo mestna občina storila vse za čimprejšno izvedbo obstoječih načrtov. Tudi zastopnik železniške uprave je obljubil svojo pomoč, zato ni čudno, da so Beljakežani, ki so že nešteto krat pokazali svojo podjetnost, polni optimizma in računajo s tem, da bodo imeli kmalu svojo svobodno cono.

Kmet - brez šole

MISLENJE KOROŠKEGA IZOBRAZENCA

Koroška deželna vlada je pred kratkim objavila v časopisih pogoje za sprejem učencev v kmetijske šole in pogoje za sprejem kmečkih deklet v kmetijsko-gospodinjске šole. V razglasu je naštetih pet kmetijskih šol in tri kmetijsko-gospodinjске šole. Pouk se prične 15. oktobra.

V poročilu o delu kmetijske zbornice je njen predsednik dne 14. julija omenil, da je za kmetijske in za kmetijsko-gospodinjске šole toliko število prosilcev, da je mogoče vsako jesen sprejeti komaj eno tretjino prosilcev in prosilk, ker je še premalo kmetijskih šol.

Kakšna možnost je za slovenske kmečke fante, da obiskujejo kmetijsko šolo in kakšna možnost je za slovenske kmečke dekleta, da na Koroškem obiskujejo kmetijsko-gospodinjске šole?

Že koncem prejšnjega stoletja so začeli ustanavljati kmetijske strokovne šole in so takrat tudi Slovenci na Koroškem zahtevali slovensko kmetijsko šolo. V tej šoli naj bi se v eno- ali dvoletnem tečaju naučili bodoči kmetovalci vsega tega, kar bodo

pozneje potrebovali, ko bodo prevzeli domače posestvo.

Ako pride danes kmet v trgovino in hoče kupiti najnavadnejši, tudi luksuzni predmet, mu sme trgovci izučen prodajalec. Le za kmetovanje ni treba nikake izobrazbe; za slovenskega kmeta pa razen tega tudi ni nikake možnosti za tako kmetijsko strokovno in stanovsko izobrazbo.

Izredno važno je za vzgojo kmečkih fantov, da dobijo ravno v najnevarnejši in odločilni razvojni dobi, to je okrog 16—18 let, primerno izobrazbo na šoli, ki jih nekako dvigne iz enoličnosti domače kmetije. Tako primerno izobrazbo pa morejo dobiti kmečki fantje le na strokovni šoli, ki mu podaja ves vzgojni, stanovski in strokovni pouk v njegovem domačem, ne pa v tujem jeziku.

Na Koroškem je od približno 500.000 prebivalcev danes okrog 36% kmečkega prebivalstva, to je okrog 180.000.

Od tega števila je skoraj polovica v južnem delu Koroške in bilo bi dobro, da imajo to prebivalstvo svoje strokovne kmetijske in kmetijsko-gospodinjске šole. M.

GOSPODARSKE VESTI

Letina v Evropi dobro kaže

Ameriško ministrstvo za poljedelstvo objavlja, da letina v Evropi na splošno dobro kaže in da dosežani računi še vedno veljajo. Hladno in vlažno vreme v juniju in v začetku julija je sicer žitu nekoliko škodilo, toda krompir, korenje in pašniki so se popravili.

Kot še vedno se računa, da bo dosegla žetev v Evropi (brez Sovjetske zveze) kakih 50 milijonov ton. Lansko leto je znašala samo 35 milijonov ton in pred vojno povprečno 55 milijonov ton letno.

Ameriški izvoz rib

Specialist za razpečavanje rib pri službi za ribe in divjad v amerškem notranjem ministrstvu Arthur Sandberg razpravlja s predstavnikami ameriške ribje industrije glede obnove iznozemskih trgov za ribje proizvode.

Sandberg, ki je bil pred kratkim dodeljen k uradu za mednarodne poljedelske odnose pri poljedelskem ministrstvu, ima nalogo proučiti inozemski trg. Zdej razpravlja v Ameriki, kasneje pa bo odpotoval tudi v Evropo. Osnova za njegov načrt je sodelovanje ameriške ribje industrije pri evropskem obnovenem programu.

Zmrznjena jajca

Na državni univerzi v Luisiani so pred kratkim odkrili nov način konzerviranja jajc, ne da bi pri tem počila lupina. Ta način omogoča konzerviranje tega dragocene hrane za več tednov in mesecev, ne da bi pri tem izgubilo svojo svežost. Zmrznjena jajca po novi metodi ohranijo tudi svojo možnost za valjenje, če jih poprej popolnoma otajamo.

Študiju tega vprašanja so posvetili več kot dve leti dela, ker je bilo treba najti način za zmanjšanje prostornine za povečani obseg, ki nastane zaradi zmrznjenja. Jajce konzervirajo v temperaturi od 7 do 9 stopinj pod ničlo.

Dr. Kaloyereas, ki je iznašel ta novi način konzerviranja, pripravlja sedaj priročnik s katerim bo seznanil z novo metodo poljedelce, kokošjereje in trgovce.

Izvoz britanskih avtomobilov

V le devetih mesecih je britanska avtomobilska družba Austin Motor Co. v veliki meri povečala izvoz lahkih avtomobilov v Združene države in Kanado. V tem času je družba prodala Združenim državam za 8,5 milijonov dolarjev avtomobilov in nadomestnih delov, Kanadi pa približno za 3,25 milijonov dolarjev.

PRIDOBITVE ZNANOSTI

Šole v Rusiji

„MPF“

ново živilo

Pred kakšima dvema letoma so pričeli v nekem laboratoriju v Kaliforniji zanimive poizkuse z novim proteinom, s ceninim živilom, katerega so nazvali »nadživilo« ali na kratko »MPF«.

Nekatera presenetljiva svojstva tega nadživila so: 56 gr MPF vsebuje eno tretjino dnevne potrebe po proteinu, kalciju, železu in vseh glavnih vitaminih razen vitamina »C«. Če kuhamo deset minut v vodi isto količino MPF, ima ta enako hranilno vrednost kot celotni jedilni obrok, ki je sestavljen iz govejega mesa, mleka, graha in krompirja. Vendar pa stane ta količina MPF le tri cente (kar je približno 1.70 šil). K temu moramo še upoštevati, da zavzema ta snov desetkrat manjši prostor kot pa običajna živila ter da jo je mogoče ohranjovati v nedogled brez zmrzovanja.

To svojsko in ceneno živilo hranijo v škatljah. Kadar ni kuhano je podobno temnemu kristalnemu sladkorju. Po kuhanju pa dobi okus mesa ter ga je mogoče uporabljati kot moko v juhah, kot primes k mesu ali pa lahko iz njega naredimo polpete in podobno. Če ga pridamo k ostalim živilom, ne poveča tem le hranilne vrednosti, temveč jim tudi v veliki meri izboljša okus.

Človek, ki ima v veliki meri zaslugo za odkritje MPF, je Clifford Clinton, lastnik restavracije v Los Angelesu in znani človekoljub. Po zgledu svojih staršev je Clinton nad eno desetletje poskušal pripravljati v svojih restavracijah skoncetrirana in cenena živila ter mu je uspelo pripraviti tip kosila za ceno 5 centov (2.90 šil), ki ima eno tretjino kalorij, ki so potrebne za en dan.

Clinton, ki se je dobro zavedal sila resnega prehranjevalnega položaja, v katerem se je znašel svet po koncu vojne, je nagovoril profesorja za biokemijo na Kalifornijskem tehnološkem inštitutu dr. Henryja Borsooka, naj izneje posebno živilo, ki bi lahko prispevalo k rešitvi resnih prehranjevalnih problemov. K Clintonovi pobudi je takoj pristopilo Združenje kalifornijskih kemikov, ki je v sodelovanju z njim dobavilo tehnološkemu inštitutu laboratorij-kuhinjo, tehnika in kasneje glavnega francoskega kuharja. Dr. Borsook je za osnovo svojih poizkusov vzel sojina semena, ki so zelo redilna stročnica, katera pa ni bila nikoli priljubljena zaradi neprijetnega okusa, ki ga ima vsled olja, ki je njena sestavina. Dr. Borsooku se je posrečilo odstraniti 94% tega olja, ne da bi pri tem vzel soji kaj njene hranilne vrednosti, ki jo ima zaradi velike količine proteina.

Novo živilo je torej sestavljeno približno 86% iz sojinih semen. Ostanek pa tvorijo vitamini in bivstvene mineralne sestavine, čebulni prah, sol, fermenti, trave in droži. Edina važna sestavina, ki jo novo živilo nima je vitamin C, katerega so izpustili, ker se s kuhanjem ali s kakršno koli toploto razkrajata.

Vendar pa naj povemo, da kalorična vrednost MPF ni zelo visoka ter da nova zmes tudi ne bo mogla razrešiti vseh problemov. Kljub temu pa bo zaradi njenega bogastva na proteinu lahko njen prispevek k izboljševanju prehranjevalnega položaja sveta precejšen.

Ko je dr. Borsook dovršil MPF je Clinton spoznal, da je dovršen šele en del naloge. Poskrbeti je bilo treba za porazdelitev novega živila deželam, ki so ga potrebovale. V ta namen so stvorili ustanovo na nepravilni osnovi z imenom »Jedilni obroki za milijone«, katera se vzdržuje v celoti z zasebnimi prispevki. Do danes je že 32 podporniških ustanov v Združenih državah kupilo od te ustanove 5 milijonov obrokov MPF ter jih poslala v 21 držav Evrope ter Daljnega vzhoda. Pred kratkim pa je ta ustanova dobila naročila za MPF od verskih podporniških združenj,

Indijanci Južne Amerike obširno uporabljajo »kuraro« (smrtonosni strup iz divje vinske trte džungle) za zstrupitev konic pušic, katere uporabljajo pri lovu.

Ameriški strokovnjak za džunglo, Richard C. Gill, si je pridobil njihovo zaupanje, jih opazoval pri tajnem pripravljanju strupa ter si nabavil mnogo kilogramov rastlin in zelišč ter jih prinesel kemikom ter zdravnikom Združenih držav, katerim je uspelo odkriti skrivnost »kurara« in ga pimerno prepariranega uporabiti v medicini.

»Kuraro« se lahko uporablja za anestezijo ter nudi začasno olajšanje žrtvam krčne paralize, zmanjšuje pa tudi kolcanje med operacijo in povzroča tako oslabiljenje mišic, da sliči to že neki vrsti začasne pa-

V Združenih državah so sporočili odkritje novega vitamina, o katerem pa ne vedo še vseh podrobnosti z ozirom na njegove lastnosti. Gre tu za 12. element celotne skupine vitaminov B. »B 12« so pridobili iz volovskih jeter po dolgi in potrpežljivi raziskovanjih številnih ameriških znanstvenikov. Ta vitamin povzroča tvorbo rdečih krvnih teles in hemoglobina in se je izkazal za 10.000 krat učinkovitejše sredstvo kot pa so jetrni ekstrakti, ki so jih do sedaj uporabljali proti veliki slabokrvnosti. Raziskovanja za ugotovitev in pridobivanje vitamina B 12 so začeli že pred več leti, ko so znanstveniki odkrili, da morajo jetra vsebovati nek neznan kemičen element, ki ima nalogo, da pobija nevarno slabokrvnost. Ta bolezen napada navadno ljudi

tako katoliških kakor metodističnih in protestantskih. Ustanova »Jedilni obroki za milijone« je v svojem prvem letu brez reklame zbrala nad 50.000 dolarjev prostovoljnih prispevkov, s katerimi je lahko poslala precejšnje količine svojega proizvoda različnim državam. Veliko količino MPF so nazvali »prijateljskim vlakom« za Italijo in Francijo. Ko pa je požar v nekem pariškem skladišču uničil velik del dragocenega proizvoda, je ustanova brž nadomestila izgubo z drugo brezplačno pošiljko.

Toda smoter »Jedilnih obrokov za milijone« se ne ustavlja le pri olajševanju lakote. Ustanova hoče nič manj kot preprečiti lakoto. V losangeleskih laboratorijih že delajo poizkuse za pripravo drugih živil s še večjo hranilno vrednostjo.

Do zdaj je že več vlad pokazalo živo zanimanje za MPF in to ne samo, da bi dobile dobave, temveč predvsem, da bi lahko pričele same z njegovo proizvodnjo. V mnogih državah kot v Indiji, na Kitajskem, Nemčiji, Avstriji so še v teku poizkusi, ki so mestoma pod pokroviteljstvom samih vlad.

„KURARO“

smrtonosni strup džungle, uspešno zdravilo

ralize. Ker pa je njegov učinek le kratkotrajen, »kuraro« ni nevaren, ako se ga uporablja po zdravniškem predpisu.

»Kuraro« paralizira takoimenovane »prostovoljne« mišice, ne vpliva pa na srčne mišice. Dejstvo, da ohromijo dihalne mišice in da tako lahko preneha dihanje, ako se preparat uporabi v močni dozi, ne povzroča skrbi strokovnjakom, ki lahko vedno uporabljajo kisik za umetno dihanje.

Tudi pri zdravljenju mnogih primerov krčne paralize, se je »kuraro« izkazal za zelo koristnega, kajti lahko se zelo zmanjšajo krči mišic ter otopenost rok in nog, zaradi česar obstoja velika verjetnost, da pridobi bolnik spet popolno oblast nad gibalnimi udi. Nekateri uspehi uporabe »kurara« pri krčni paralizi sličejo že na čudeže.

„B 12“

novi vitamin

srednjih let in vpliva na mehanizem jeter in ne živčni sistem ter lahko povzroči tudi paralizo.

Pri teh raziskovanjih so bile ogromne težave in še danes je neznan točna kemična sestava vitamina B 12. Uspelo je dobiti ta vitamin le v najmanjših količinah in ga imajo sedaj samo nekaj miligramov, ki so jih pridobili iz ene tone volovskih jeter.

K težavi, da bi pridobili zadostne količine tega vitamina, pa se pridružuje še druga težava. Namreč te mikroskopsko majhne količine vitamina bi bilo treba sedaj preizkusiti na človeku, ker živali nimajo slabokrvnosti. Gospej dr. Mary S. Shorb ki že mnogo let deluje na univerzi v Marylandu je končno uspelo odkriti, da rabijo bakterije kislega mleka za razvoj neko neznan sestavino jetrnega ekstrakta. S pomočjo teh bakterij je uspelo da je v svojem laboratoriju pridobila novi vitamin v obliki majhnih kristalov rožnate barve, ki predstavljajo v zgoščeni obliki eno najmočnejših bioloških snovi, ki so jih do sedaj odkrili.

Vitamin B 12 je uspešno učinkoval proti slabokrvnosti že v silno majhni količini: zadostovala je ena milijonina grama. Ta preizkus je napravil dr. Randolph West v Presbiterijanski bolnici v New Yorku. On je namreč eden izmed znanstvenikov, ki so sodelovali pri odkritju tega vitamina. Zadostne količine za en dan lahko pridobe iz približno 900 gramov jeter. Mislijo, da bo poleg tega vitamina B 12 znanstvenikom pomagalo ugotoviti razne kemične elemente, ki pospešujejo razvoj mnogih bakterij in tako dognati kako je mogoče zdraviti bolne, ki jih te bakterije povzročajo.

4.000.000 V

Stroj za boj proti raku

Z bojem proti raku energično nadaljujejo. V londonski bolnici Hammersmith so zgradili največji stroj za X-žarke, ki ima štiri milijone voltov. Z njim se hočejo boriti proti tej strašni bolezni.

Dosedaj je imel največji stroj, ki so ga uporabljali v te svrhe, samo polovično voltažo.

Bolnišnica Hammersmith je ena najstarejših, v kateri se že več let neprenehoma borijo proti raku.

»TEŽKA VODA«

Sredstvo za razbijanje atoma

Če prvič slišimo ta naziv, ga ne moremo smatrati za resnega; težka voda — kako naj bo voda težka ali lahka? Voda je voda.

Ne, v našem česu ni niti voda več voda, prav posebno »težka voda« ne, ki je tako velike važnosti pri razbijanju atomov.

»Težka voda« ima izreden učinek na uran, to krasno rudo, ki je polna tajinstvene energije, katere najmanjša količina ima isto energijo kakor največja količina oglja ali velikanskega vodopada. »Težka voda« uravnava mehanični proces, s katerim dosežejo največji razpad atoma.

Pred vojno so pridobivali »težko vodo« samo v enem delu Evrope, v malem mestecu Rjukan na Norveškem. To mestece leži sredi obširnih gozdov. Izmed neskončnih množic dreves se dvigajo, kakor neka čudna vrsta dreves, kovinski dimniki majhne tovarne, ki je na pogled sicer skromna, a so nanjo s strahom in upanjem gledale skoro vse velesile, med katerimi je bila tudi nacistična Nemčija.

Proces proizvodnje »težke vode« je zelo počasen. V 24 urah pridobijo samo 300 gramov »težke vode« in tovarna je po 20 mesecih naporenega dela imela na razpolago samo 200 kg te vode.

Boj za malo tovarno na Norveškem, ki proizvaja čarobno »vodo«, se je pričel še pred vojno. Angleški, francoski in nemški

specialisti, ravno tako pa tudi njihove vlade, so bili zelo zainteresirani na tem delu, a z začetkom vojne je nastala prava velika bitka za to, kdo bo dobil več te »vode«. Agenti zainteresiranih držav so ponujali Norveški najugodnejše pogoje zanj. Ko so Nemci zasedli Norveško, so polagali na proizvodnjo »težke vode« posebno veliko pažnjo in so naročili tej tovarni, da zviša svojo proizvodnjo za 1500 kg letno, tako da bi bila letna proizvodnja leta 1942 že 5000 kg. Ko se je izvedelo, da polaga Nemčija na »težko vodo« tako veliko pažnjo, so zavezniki razumeli, da se pripravljajo Nemci na uporabo atomskega orožja.

Odgovorne zavezniške oblasti so se sešale in določile, da morajo to tovarno uničiti. Za ta posel je bilo treba najti ljudi, ki bi dobro poznali deželo in razmere. V Angliji je živelo več Norvežanov, ki so približali iz Norveške pred Nemci in so bili pripravljeni sprejeti vsako delo. Zavezniške oblasti so izbrale iz vrst »Norveškega osvobodilnega gibanja« štiri moške, dva častnika in dva podčastnika. Vodja te skupine je bil mladi 25 letni Yens Paulson, ki je bil rojen nedaleč od Rjukana.

Ti junaški mladeniči so odskočili na Norveškem s padali in po dolgem tavanju po snegu, gozdovih in planjavah končno izvršili svojo nalogo.

Sovjetski voditelji so že od nekdaj ločno vztrajali, da je vsaka stvar v Rusiji dobra in pravilna, včasih pa so sledili kratki izbruhi kvarne odkritosti in samokritike, ki so razbili vse privide, naj so bili še tako skrbno ustvarjeni.

Tako je sedaj minister za vzgojo Voznesenski napisal nek članek za ruski podeželjski tisk o razmerah po šolah v lanskem letu, ki bo gotovo začudil mnogo naših čitateljev. Voznesenski prav gotovo mnogo hvali, toda prav tako odkriva pomanjkljivosti.

Pretežna večina predelov in pokrajin ni izpolnila zakona o šolski obveznosti, ki predvideva šolsko vzgojo do šestnajstega leta. Mnogo jih zapusti šolo, ne da bi dovršili predpisane tečaje.

Voznesenski omenja tudi, da mora premmogo otrok ponavljati isti razred in da je večina otrok padla v rušini, ker so učila in pouk na nizki jezikovni stopnji.

Medtem ko slišimo te pritožbe, smo lahko začudeni, ker smo toliko slišali o prednostih sovjetske vzgoje, toda te pritožbe nas ne strahajo; tudi mi imamo težave in pomanjkljivosti po naših šolah. Kar pa mora prestrašiti vsakega zapadnega demokrata, je Voznesenskijeva tožba, da je mnogo ruskih učiteljev preveč objektivnih in »apolitičnih« v svojem gledanju na socialni položaj — z drugimi besedami povedano — oni skušajo učiti resnico.

Kar potrebujemo, je dejal, je visoko kvaliteta ideološka in politična vzgoja in neomejen boj proti vplivu preživetih kapitalističnih elementov med učenci, kakor so n. pr. nedisciplinarni in verski predsodki.

Ubogi otroci! Če so ti nosilec kapitalistične miselnosti, se bojimo, da je svetovna revolucija še zelo daleč.

(»Manchester Guardian«)

Naloge radija

Glavni ravnatelj britanske radijske družbe BBC, Sir William Haley je pred kratkim na univerzi v Bristolu predaval o nalogah radija.

V svojem prvem predavanju je označil Haley te naloge kot politične, kulturne, vzgojne in moralne. Prikazal je, kako se v Veliki Britaniji dosegli prvo politično zahtevo — nepristranskost — na podlagi sistema, katerega je javnost na splošno odobrila.

Z ozirom na kulturne dolžnosti radija je izjavil:

»Pismeno določena naloga BBC, biti za poslušalce sredstvo za zabavo, poročanje in vzgojo, ni nič večjega pomena, kakor nepisana naloga, biti sredstvo za dviganje poslušalčevega okusa.«

Po njegovem mnenju ni naloga radija, izoblikovati kako izrazito vrsto umetnosti.

»Vsa razvojna obdobja posameznika, kakor tudi cele družbe spadajo na področje vzgojne odgovornosti,« je dejal Haley. »Če bo radijo opustil ta del svojega poslanstva, bo padel s stopnje sredstva najvišje socialne vrednosti nekega dne na stopnjo preživete igrače.«

»Težišče radija pa je moralna odgovornost,« je zaključil Haley svoje prvo predavanje. Radijo je zelo vpliven vzgojitelj pri navadah vsakdanjega življenja. Radijo je zmogel postaviti nova merila in vrednosti ter pokazati, da je iskanje resnice neskončno in samo sebi končni cilj.«

V svojem drugem predavanju je govoril glavni ravnatelj o dragocenih zaslugah radija za stvar resnice, ko se je bavil z vprašanjem njegove odgovornosti napram mednarodnim dogodkom. Položaj v tem oziru je označil za zmešan in vprašal: »Kaj je vsakodnevni slučaj v tem novem besednem boju? Resnica. Če ni mednarodni radijo v zadnjih desetih letih dosegel ničesar drugega, mu je vseeno uspelo napraviti resnico za vse bolj brezobrambno, kot je bila doslej. Dandanes,« je rekel, »more organizirati vrelec resnice, ki bo vsekakor izvršil svoje zdravilno in očiščevalno delo.«

Sir Haley je zaključil svoja predavanja s tem, da je poudaril važnost kolikor mogoče svobodne izmenjave sporedov med narodi.

SEDEŽ KONFERENCE UNESCO BO VERJETNO PARIZ

Ameriško zunanje ministrstvo je sporočilo, da se bodo države članice Vzgojne, znanstvene in kulturne organizacije Združenih narodov (UNESCO) sestale 15. septembra v Parizu, da bi se zedinile glede časa in kraja tretje splošne konference te organizacije.

Konferenca je bila prvotno v načrtu za 18. oktober v Beirutu v Libanonu, ki pa so jo minuli teden odložili na priporočilo glavnega tajnika Združenih narodov Trygve Lieja zaradi zasedanja Glavne skupščine Združenih narodov, ki se prične 21. septembra v Parizu.

Izpod domače lipe

ST. JAKOB V ROŽU

»Ko ovčice je zapustil, je odšel od nas drugim.« Tako so žalostno zapeli naši otroci 14. avgusta ko so se poslavljali od svojega prijatelja in dobrotnika kaplana Škrjanca Martina. Skoraj šest let je bil med nami. Kljub tolikemu delu, ki ga je opravljajal, je bil vedno vesel in prijazen. Kar verjeti nismo mogli, ko smo izvedeli, da bo šel od nas stran in se preselil v Celovec. Pa smo na žalost le morali verjeti in se vdati. »Bog Vam plačaj, g. kaplan, za vse, kar ste nam storili dobrega. In ne pozabite na nas tam v drugem kraju!« Tako se je skoraj vsak poslovil od njega. Na novem mestu mu želimo mnogo zadovoljstva in blagoslova božjega pri delu.

ROŽEK

Letošnje mokro vreme je našim čebelarjem prineslo mnogo skrbi, ker ne vedo, kako naj napolnijo satovje. Skrbi pa tudi nas čebelarje, ker ne vemo, kje naj vzamemo sladkor. Smo že pozabili, kdaj smo dobili zadnjikrat sladkor za čebele. Malo bolj bi se pa že morali pobrigati, pa ne čebelarji, ampak drugi, da bi čebelice lahko brez skrbi krmili čez zimo. Naše zadnje upanje je ajda.

Naša farna cerkev je potrebna temeljitega popravila in treba bo misliti na to, zlasti če hočemo prihodnje leto imeti sv. birno. Streha je že slaba in na zunaj jo bo treba preobleči. Tudi druge orgle so potrebne. Seveda bi popravilo precej stalo in dandanes ni tako lahko za denar. Vsota bi nanesla precej tisoč šilingov. Toda naj bo tako ali tako, nekaj bo treba ukreniti in priti do denarja.

ŽVABEK

Drugod tožijo, da imajo letos preveč dežja, mi smo pa kar tiho in z velikim zadovoljstvom gledamo na naše lepo polje. Sem in tja smo se že malo pojezili nad kakšnim nepričakovanim polivom, ki je privihral tam od Golce in nam zmočil že suho krmo, sicer smo pa zadovoljni. Še vsako leto smo prosili dežja, letos pa namaka naša peščenata tla, kadar si kdo poželi. Ajda tako lepo cvete, da se je vsi veselo, najbolj pa sestradane »muhe«, ki pridno polnijo satovje s sladko tekočino. Koruza in sončnice so se potegnile, da izgleda, kakor bi prišel v gozd. Otavo sedaj pospravljamo in smo zadovoljni s košnjo. Kar precej smo nakosili. Upamo, da bomo še ujeli zadnje avgustovo sonce, ker sv. Lovrenc, znanilec prihajajoče jeseni je že za nami. Žito smo že pospravili. Treba ga bo še zanesti k mlinarju. To pa pozneje, ko bo več časa.

Na praznik Marijinega Vnebovzeta, 15. avgusta smo imeli na Svetem mestu »žegnanje«. Kot vsako leto, je tudi letos prišlo k Mariji vse polno njenih vnetih častilcev, ki so prepevali in molili njej na čast.

MAUSER KAREL:

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

24.

»Dobil ga bom v »Sibiriji,« se nasmehe Klemen.

»Morda kaj drugega, povejte!«

»Ne škodujta se,« se izvija Klemen.

»Ne bodi otrok,« se našabi Jelka. »Povej, če ne sama nekaj kupiva. Novomašni križ imaš. Kaj pa drugo?«

»Drugo bo Bog dal,« se zasmeje Klemen.

Nato so prešli na razgovor o pripravah in stroških. Pred slovesom je Klemen oba povabil na tiho prvo mašo v Križanke.

»Hočem, da bom prvo daritev opravil tiho in brez ceremonij.«

Meglič se je nasmejajal.

»Torej bova le pri novi maši. In res pri prvi.«

Tako prijazno se niso poslovili še nikoli. Klemen je z okna gledal za njima. Pri srcu mu je bilo neizrečno lepo. Mirno, tiho, kakor da je vsaka misel našla svoj pravi prostor.

V nedeljo je šel Klemen v »Sibirijo«. Že pri Koscu so ga čakali Sernjavskijevi otroci. Moral je naravnost z njimi.

»Naš ata nekaj ima, veste,« je bila vesela Nežika.

Klemen slutil.

Sernjavski je ves neroden. Sam ne ve, kako bi. Še komaj se Klemen vsede, že stopi k omari. Z roko seže med cunje.

Tratarjev Pavli je s svojimi pomagači pretresal z mogočnimi streli ozračje in pokazal Dolincem, da se tudi Gorjanci razumejo na »prah«. Rajanje v večjem obsegu je letos dró odpadlo, kar je vsaj nekaterim prav.

Ker smo že pri pisanju, naj omenimo še nekaj o naši cesti, ki je sedaj postala državna cesta. Uradno je tako sporočeno, mi pa dvomimo, da bi bila to državna cesta, če ne bodo odstranili klanec v Moculi, to je klanec pri Čresniku, ki se sedaj tako zvito vije v Črešnikov graben. Ta klanec se da odstraniti, če se potegne črta naravnost čez graben. Narediti bi morali večji most in tako bi oba klanca ugnali v kozji rog, poleg tega bi se pa še pot skrajšala za polovico. Če bi to naredili, potem bi bila cesta res državna cesta.

Občina Žvabek je takrat, ko je videla, da ne bo uspela, napravila prošnje na vse tri stranke. V prošnji je prosila, naj vpoštevajo njene želje in prošnje ter naredijo cesto tam kjer želimo in smo pripravljeni tudi nekaj prispevati samo da bi se trasa ne kazila in ne bi šla cesta po stari cesti, ki je pozimi ledena, poleti jo pa neurje večkrat spera in zasuje. Toda prošnje, oziroma načrta naše občine takrat ni nihče upošteval in tako je stvar nerobe, kar najbolj vemo mi, ki moramo voziti po cesti. Če se bodo merodajni odločili, da te klanec preložijo oziroma odstranijo, potem bomo že verjeli, da je to državna cesta, sicer je pa vse skupaj samo prazno govorjenje.

Smatramo, da je sedaj čas opozoriti na te napake in nedostatke ceste in izraziti naše mnenje, kje naj se izpelje nova cesta, ki bo odgovarjala sedanjim, zlasti pa našim potrebam.

Mohorjeva družba v lastni hiši

V ponedeljek, 23. t. m. ob desetih dopoldne je bila v zgradbi Mohorjeve hiše v Celovcu komisija, ki so jo sestavljali višji častniki Britanske Armade in zastopniki Mohorjeve družbe. Na prošnjo dolgoletnega predsednika Mohorjeve družbe g. prelata Val. Podgorca, so zastopniki zasedbenih oblasti odločili, da vrnejo družbi v popolno uporabo dvorišni trakt zgradbe, da bo tako mogla družba pričeti z delovanjem v lastnem domu in ne bo treba iskati prostorov v tujih zgradbah. Zastopniki zasedbenih oblasti so obljubili tudi večjo denarno vsoto za popravilo hiše. Gospod prelat Podgorc se je predstavnikom Britanske armade lepo zahvalil in izrazil svoje zadovoljstvo nad tem, da bo mogla Mohorjeva družba tudi v bodoče izvrševati svoje versko kulturno poslanstvo med koroškimi Slovenci.

»Križ sem vam izrezljal. Ni lep, za novomašnega ne bo. Toda za spomin.« S tresočo se roko je postavil križ na mizo.

Zverženo Kristusovo telo je pripeto na drobno, belo lipovino. Roke so nekoliko predolge, toda zmučena prsa in trpeči obraz sta živa podoba trpljenja.

Klemen strmi v Križanega. Oči ima kakor Modrišev Tonček, ko ga je zaznamovala smrt. Poteze na obrazu so poteze Jakopinke.

»Sibirski« Kristus!

Nič podoben tistim v izložbah s cukrenim obrazom in z mehкими udi. To je zgarani obraz predmestnega človeka, trpeča moč berača, ki se bori za suho skorjo kruha.

»Lep je,« dihne Klemen.

Sernjavski zmedeno stoji ob mizi. Vsi otroci so okrog njega in vsi strme v križ. »Lep je,« ponovi Klemen in vzame križ v roke.

Res, marsikdaj je dleto zašlo, nekatera poteza je okorna, toda bolečina govori iz belega lesa.

»Lepšega mi niste mogli dati, gospod Sernjavski. V tem Kristusu je vsa bolečina ljudi, ki žive tod-le. Moj pravi in edini novomašni križ bo to.«

Zdaj se je Sernjavski nasmešnil. Klemenu so se orosile oči. Sernjavskijev obraz je bil v tem hipu podoben Kristusovemu. Suha, upadla lica so zlezla nekam med zobe in ozka, ostrá brada se mu je voščeno zasvetila.

»Gospod Sernjavski, najlepša hvala. Povrnili vam bom to delo, ko pride čas.«

Nato se je sprožil pogovor o novi maši. Ob slovesu je Sernjavski zavil križ v star časopis.

»Nimam drugega, oprostite.«

Ko je Klemen prišel do košatih kostanjev, se je ozrl po cesti. Nikogar ni bilo. Odvil je križ iz papirja in poljubil okorno

† Vinku Poljancu

ZUPNIKU, VODITELJU-PROSVETNIKU,
DEŽELNEMU POSLANCU IN ŽRTVI
ob desetletnici njegove smrti

Oh, žalost slovenski je narod objela, dá, narod ves tostran in onstran gorá, ko vest je prebridka zanj danes dospela, da nehal Poljancu utrip je srcá:

NEPOZABNI!

Premočne narave Te Bog je ustvaril, in dano Ti bilo je krepko telo, duha Ti je jasnega Večni podaril, besedo Ti spretno je dalo nebo.

Bremena premnoga si moral nositi, nevarnostim težkim si zrl v oči, a zdravja Ti niso še mogli zlomiti napori in trudi vseh prejšnjih kdaj dni.

Te strli so še le zdaj n o v i napori, katerim narava ni bila več kos, ko padli »bepravja« so stari zastori, a narod doslej pa ostal je še bos.

Previdnosti znano je Tvoje življenje, noben Tvojih potov in muk ji ni skrit, odkrito ji tudi je Tvoje trpljenje, za narod naš boljše bodočnosti svit.

Zelena Te Štajerska nam je rodika, na slavnih si šolal se ondotnih tleh, tam sveta je želja se v Tebi zbudila, po svojih Korošcem služiti močeh.

Ljubezen iskrena do nas Te je gnala, da z mladimi upi zapustil si Ptuj, skrbljivost za brate Te je pripeljala v naš Korotan, Ti tedaj še ves tuj.

Si osem petletnic prebival med nami in delal in molil, se ves žrtvoval za v e r o i n n a r o d. Da v sveti še jami bi mirno sedaj še pri nas tudi spal!

Pogmuno si sukal meč božje besede v lastni župniji in širom fará, jasneč vsemu ljudstvu mrak verstvene bede in njemu žlahtneč vse lastnosti srcá.

In narod spoznal je vse Tvoje vrline, zaupal zato je volini Ti glas, zastopal uspešno si naše doline, v zboru poslancev zrnát si bil klas.

Za uma in srca si delal omiko, predsednik Prosvete Slovincem si bil, množil si mladini, starini omiko, si v poznih bil letih mladostno še čil.

Ponosna je bila na Te naša Zila, radóstno sprejemal Te vselej je Rož, pod Tvojim se praporom vedno borila Podjuna je širna, častil Te vsak mož.

Pri delu tem svetem pa nisi omagal, do slednjega svež Ti ostal je Tvoj duh, neznosno grenkosti Ti čas je nalagal, pod njimi si zgrudil se, sklonjen, ves suh!

Saj prvi med nami sladkosti si ječe pokusil, in prvi si zgubil prostost, pred leti pred nami ves narod trepeče, ker zna ga obiti podobna bridkost.

Prezgodaj naš Vinko si šel v sinjino, zapustil si narod, podal se v raj, kjer Bog naj nebeško Ti da domovino, plačilo tam večno uživaj že zdaj!

izrezano Kristusovo obličje. In zdelo se mu je, da je poljubil vso kolonijo, vso beračijo, vse trpljenje in vso bolečino.

Ta večer je prišel v semenišče resen, kakor da je pravkar opravil dolge duhovne vaje.

Na stopnicah je kakor nalašč srečal Moškaja.

»Kaj neseš?«

»Novomašni križ.«

Moral mu ga je pokazati.

»Kdo ti ga je napravil? Slabo je izrezan in pravega razmerja nima. Vidiš, da so roke predolge. Tudi kolena so predebela. Mišičevje je preveč poudarjeno. Pridi mojega pogledat. Umetnina!«

»Ta križ, prijatelj, ni napravljen. Ta je doživljen. Lepšega ne more nihče izrezati.«

»Okusi so pač različni,« se nasmeši Moškaj. Klemen mu nič ne odgovori.

Križ postavi v sobo na mizo. Ne more premakniti oči s suhega Kristusovega telesa. Okorno izrezana trnjeva krona je ostro zagrizena v visoko čelo. Ličnice so močne. Vratne žile krčevito napete. Prsi razširjene, z muko love zrak. Napete kite na rokah in nogah so izrazite.

Vse je preprosto, toda Klemen je srečen ob daru. Moškajev križ je delo spoštovanega umetnika, človeka, ki je vaje dela. Sernjavskijeve roke pa so preproste, grampave in žuljave, toda Sernjavskijevo srce je otroško, s težkim pljunkom na dnu.

Dva dni potlej je dobil zavojček. Klemen se je začudil. Radoveden ga je razvil. Šatulja.

V šatulji kelih in patena ter vizitka.

Adolf in Jelka Meglič Klemenu v spomin za novo mašo.

Ob tem darilu je Moškaj onemel. Tih je strmel v bleščeči se kelih, ki se je svetil v Klemenovi roki.

»Srečen si lahko,« ni mogel skriti zavidljivosti.

»Hladna jesen že prihaja«, nam je prišlo na misel pretkelo soboto in nedeljo, ko je nastopilo čisto jesensko vreme z meglo in že smo mislili, da smo se poslovili od polja, od katerega nimamo več kaj pričakovati, ker mu je zrasla že predolga brada. Toda naenkrat so se tam zgoraj nekaj premislili, kakor na konferenci ministrov in nam za nedoločen čas poslali nekaj sonca, ki ga kopalci pridno izrabljajo.

Na živilskem trgu je ostalo vse pri starem. Še vedno vladata stranki kumar in paradižnikov. Vedno bolj se pojavlja tretja živilska stranka, grozdje, ki bi ji lahko rekli buržujska, kajti cena grozdju se vrtilo 10—12 šil. Toda upajmo, da bo nastopila tudi tukaj socializacija in bo šla cena navzdol, ker bo grozdja vedno več.

Stanovalci v »Kanaltalersiedlungi« smo zadnji čas z veseljem opazili, da so ob cesti napeljali kupe peska in zemlje, s katerim očitno nameravajo zasuti ogromne luknje, o katerih smo zadnjič pisali in je res škoda, da jih niso pokazali na razstavi in s tem opozorili, kako predmetje ne sme izgledati. Vendar pa nam kljub temu, da je pesek že tam, prihaja slaba misel in bojazn, da ne bi obveljal svetopisemski izrek: Volja je dobra, toda meso je slabo.

Po drugi strani pa je mesto na našem pridobilo. Na trgu sv. Duha se je pojavil snažilec čevljev, ki je po dolgih poteh po uradih za zapletenja preprostih zadev le dobil dovoljenje, da sme izvrševati za tukajšnje razmere nenavadno obrt.

Nezabljen ostal boš Ti vsemu škoc'janu, saj tri desetletja si bil mu pastir, v spominu boš tudi ostal Korotanu, iz večnosti sprosi nam vztrajnost in mir.

Duhovniki jokajo — ob Tvoji gomili, sorodniki bridko za Tabo ihté, ves narod potoki solzá so oblili, potrj je vsak holmič, vsak dol, vse goré.

V zgoščenih teh stavkih se Tvoje osebe tu spomnili smo ter podali nje lik; V bodočnosti bojih posnemajmo Tebe, saj bil si nam oče, postal — mučenik!

Podgrajski

(Zloženo 28. avgusta 1938 ob njegovem pogrebu)

Celo semenišče je bilo razgibano. Tovariši novomašnikov so imeli dela čez glavo. Iskali so po deklamacijah, računali in delali načrte. Novomašniki so bili že v svojem svetu. Dnevi so nevzdržno tekli.

Minilo bo leto, bogoslovci bodo odšli domov, dijakoni na poslednje duhovne vaje.

Klemen marsikdaj še ob sveči sedi za mizo. Zmanjkuje mu časa. Preklada podobice in v mislih razdeljuje spominke.

Semeniščniki odhajajo. Hodniki so spet polni veselega smeha in dobre volje.

Tedaj odhajajo tudi dijakoni na duhovne vaje.

Ura največje sreče je pred vrati. Klemen odhaja skoz portal, po cesti. Z očmi objema nebo in gore. Šest dni v tišini in samoti, nato bo škof s svetim oljem zaznamoval njegove roke za duhovniško službo.

Majhen je videti v množici, ki se gnete po cesti. Človek med ljudmi, ki ga nihče ne pozna.

Zapro se vrata. Visoka, izrezljana vrata so zaprla pot poslednjim mislim na preteklost.

Pogled na gredo cvetja — in Klemen stoji v ozki, čisti sobici. Zdi se mu, da je pod belim stropom pripeto nebo.

Zvečer sedi z resnim obrazom v kapeli. Z nizkim, grmečim glasom zapoje voditelj duhovnih vaj:

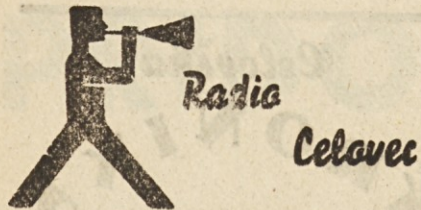
»Pridi, Sveti Duh...!«

Nato se pričneta molk. Vse misli so zgetene v srcu. Klemen vsako vzame v roke, jo pretehta in jih devlje v stran. Redke so, ki spet najdejo prostor v srcu.

V Klemenovi sobici dolgo v noč gori luč. Med listi odprtega brevirja leži očnica z Begunjščice in murka spod Stola.

Klemenu se zdi, da diše v sobico pregreti smolnati borovci. Nad gradom visi mesec, ozek kakor trepalnica.

(Dalje prihodnjič.)

SOBOTA, 28. avgusta:
7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 29. avgusta:
7.30 Jutranja glasba s plošč.
17.10 Komentar
19.30 Koroške narodne, poje moški in mešani zbor, vmes citre.

PONEDELJEK, 30. avgusta:
7.15 Jutranja glasba.
16.00 Potovanja po svetu,
17.10 Poročila.

TOREK, 31. avgusta:
7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

SREDA, 1. septembra:
7.15 Poročila in jutranja glasba,
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 2. septembra:
7.15 Literarna ura: France Bevk.
17.10 Poročila,
19.30 Zvočni tehnik.

PETEK, 3. septembra:
7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
(Oddaja vsak dan na srednjih valovih 267 m in na kratkih valovih: 30,96 m, 25 m in 19,61 m).

7.45—8.00 poročila in koment. v srbo-hrv.
15.45—16.00 por. in komentar. v srbo-hrv.
21.45—22.15 por. in komentar. v srbo-hrv.
22.15—22.30 poročila in komentarji v slov.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do 14.30; 17.30 do 24.00.
Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do 14.30; 16.30 do 24.00.
Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45; 23.15.
Postaja oddaja na valu 203.6 metra.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 vrsta knjige, letopis; 7 jo imenujejo »mili kraj«; 13 žensko krstno ime; 19 strupena žuželka; 20 Mencingerjeva povest; 21 oziralni zaimek; 22 azijsko gorovje; 23 slaboumen; 24 kratica za »starejši«; 25 vrsta žita; 26 prog, madež; 28 koroški izraz; 29 premetena poteza; 31 označka za kemično prvino; 32 znamka avtomobilov; 33 snov za posteljnake; 34 prijeten vonj; 36 nagles ostri vec; 38 azijska država; 39 oblika ženskega krstnega imena; 40 kratica za »tega dne«; 41 danes zjutraj; 43 starogrški slikar; 45 dolgouhec; 46 slovenski znanstvenik, matematik; 47 moško krstno ime; 49 otroški izraz za očeta; 51 ime mnogih koroških sportnih društev; 53 oblika vodne površine; 54 izobraževališče; 55 prebivalec neke celine; 57 mlinsko korito; 59 žensko krstno ime; 60 ploskovna mera; 61 letoviški otok pri Benetkah; 62 merilka časa; 63 starorimski pesnik; 65 menihovo oblačilo; 67 vzklík ob bolečini; 68 kuhanje, oblika ust; 69 druga košnja; 71 poldrag kamen; 73 veznik; 75 oblika vzpetine; 76 vodno prevozno sredstvo; 78 ustanovitelj arabske dinastije; 80 vas; 82 vrsta stavbe; 83 gora na Tirolskem; 84 oblika moškega krstnega imena; 86 svetopisemska oseba; 88 upanje; 90 grška črka; 91 boječ; 92 del drevesa; 94 beseda iz očenaša; 96 vzklík; 97 pritrdilnica; 98 omet, zidna prevleka; 99 pokrivalo; 100 prva ženska; 101 najmanjši delec snovi; 102 vrsta psov; 103 jutranja padavina; 104 nerodovitna travnata pokrajina v Rusiji; 105 nepravilna oče.

Navpično: 1 del organizma; 2 konica; 3 pevska nota; 4 javna pristojbina; 5 svetopisemska oseba; 6 abesinski naslov; 7 nizko ležeča pokrajina; 8 oblika osebnega zaimka v dvojini; 9 ruska reka; 10 osebni zaimek; 11 ljudstvo, nacija; 12 dišeča tekočina; 13 travniška žival; 14 ženska oseba iz sv. pisma; 15 nauk o moralnih vrednotah; 16 veznik; 17 zunanji izraz žalosti; 18 riževo žganje; 25 drag kamen; 27 romanski svojilni zaimek; 28 kratica akademskega naslova; 30 čaša; 32 kralj ptičev; 33 mizarско orodje; 34 pozdrav ob slovesu; 35 član srednjeveškega naroda; 37 sorodnica; 38 tirolska reka; 39 opravek, dolžnost; 40 številka; 42 veznik; 44 nebesno telo; 45 okroglast krožnik; 46 tekočina; 47 svetopisemska oseba; 48 pijača; 50 kot pri 36 vodoravno; 52 gorenjska reka; 54 drobna palica; 55 rumunsko mesto; 56 poziv k molčanju; 58 grška sveta gora; 61 lesena stavba; 62 napad (češki); 64 šahovska figura; 66 mesto v južni Arabiji; 68 kot pri 54 vodoravno; 69 sadno drevo; 70 operni spev; 72 razlika med kosmato in čisto težo; 74 mohamedanski bog; 75 spleteni lasje; 76 moško krstno ime; 77 drug izraz za smuči; 79 večno mesto (italijanski); 81 prostor za gledališki dvorani; 82 del drevesa; 83 vrh žitne bilke; 84 poljski sadež; 85 začimba; 87 čista teža; 89 žitarica; 91 trije isti soglasniki; 92 majhno naselje; 93 cerkveni pozdrav; 95 »ima svojo moč«; 98 dva enaka samoglasnika; 99 časovni veznik.

Po cele dneve je bil tako nerazpoložen, da je bil sebi in drugim v breme. Jedel in spal ni skoro nič in nekega dne je mirni in pošten lord v navalu jeze strgal lady Ingeborg ogrlico z vrata in jo potepal z nogami.

Lady Ingeborg je drugi dan brez sledu izginila. Vsak človek je vedel, s kom. Bila je najlepša ženska v vsem Monte Carlu, oni jetičnik pa največji bogataš v vsem Monte Carlu.

Lord pa si je radi tistih tisoč funtov, ogrlice in lady Ingeborg nakopal močno nevrastenosti. Prodal je vse svoje imetje in postal menih v nekem samostanu blizu Florence. Svet se mu je zagabil do dna in spoznal je prokletstvo zlata hudičevega.

Sečja je iz stekla

(Nadaljevanje s 4. strani)

je korakal med lepimi damami po obrežju.

»Vaš tisočak, lord, mi je prinesel bogastvo.« je hitel, »takošno bogastvo, da lahko plačam vse svoje dolgove — že deset let, odkar igrām, nisem nikoli dobil — in pa še vaše posestvo lahko kupim za ceno, katero boste rekli.«

Predrznost je lorda razburila.
»Moje posestvo ni na prodaj, gospod,« je dejal, »tisti tisočak pa dajte rajši ubožcem v Nizzi, jaz ga nočem nazaj.«

Lord vso noč ni spal. Strašne vizije so ga mučile. Vedno je videl pred seboj skrivnostnega moža s kozuhom.

MILINAR

star 56 let, močan in priden delavec, skrben in varčen (ne kadi in ne pije) išče primerne zaposlitve pri poštenih vdovi, po možnosti na mlinu, žagi ali gostilni. Eventualna ženitev ni izključena. Za začetek zakonskega življenja je denar na razpolago. Samo resne ponudbe s sliko je poslati na naslov: Poty Viktor, Graz, (Stmk.), Förbergasse 9/I. R.

Zahvala

Vdani v nedoumljive sklepe božje previdnosti se ob težki izgubi našega ljubljene sina in brata

Valentina Kaiserja

pd. OŠTERMANOVEGA, ABSOLVENTA 7. GIMNAZIJE,

prav prisrčno zahvaljujemo vsem, ki so rajnega v tolikšem številu spremeljali k večnemu počitku in molili za pokoj njegove duše.

Predvsem se zahvaljujemo preč. g. župniku Piceju, ki nam je prvi prinesel težko vest o nesreči, nas tolažil in se mnogo trudil za lepi pogreb. Zlasti smo mu hvaležni za njegove globoke besede na grobu pokojnega.

Naša prisrčna zahvala velja tudi preč. g. dekanu Thurnerju, ki je pogreb vodil, in vsem drugim preč. gospodom duhovnikom in gg. bogoslovcem, g. ravnatelju dr. Göllesu za njegov lepi nagovor in dijakom, ki so z obilno udeležbo izkazali zadnjo čast pokojnemu.

Posebno se zahvaljujemo tudi vaškim fantom, ki so z velikim trudom prinesli Folteja s Pece domov in ga nesli k večnemu počitku.

Tuhi šmihelskemu cerkvenemu zboru za lepe in pretresljive žalostinke prav posebna zahvala!

Vsem številnim, ki so darovali vence in cvetje v tolikem številu, Bog plačaj!

Večna ves, dne 13. avgusta 1948.

ZALUJOČA DRUŽINA OŠTERMANOVA.

Dobra reklama je polovica vašega uspeha!

Oglas v »Koroški Kroniki« vam bo pri tem pomagal

V deževnih dneh je dobra knjiga najboljši prijatelj!

Mnogo lepih slovenskih knjig lahko naročite pri upravi »Koroške kronike«. Na razpolago so sledeče knjige:

- Ivan Cankar: Križ na gori (ljubezenska povest) — — 3 šil.
- Karel Mauser: Rotija (kmečka povest) — — — 4 šil.
- Karel Mauser: Sin mrtvega (povest iz povojnega časa) — 4 šil.
- Karel Mauser: Prekleta kri (kmečki roman) — — — 7 šil.
- Bazilij-Kunčič: Mladinske pravljice — — — — 3 šil.

Razen teh knjig naj ne bi v nobeni hiši manjkala »Album Koroške« v katerem je zajeta vsa lepota naše zemlje. Z n i ž a n a cena le 20 šilingov.

Skrbite za pametno zaposlitev svojih otrok!

Naročite jim mladinski list »Mladi Korotan«, ki bo pričel s prihodnjim mesecem ponovno izhajati. Naročilo pošljite na upravo »Mladega Korotana«, Klagenfurt-Celovec, Völkermarkter Ring 25/I.

Samo 1 šiling mesečno!

S pričetkom šolskega leta (septembra), bomo pričeli z izdajanjem 4. letnika mladinske revije

»Mladi Korotan«

»Mladi Korotan«, ki je predvsem med našo šolsko mladino močno priljubljen, bo tudi v tem letu izhajal na dvanajstih straneh in prinašal vsemogoče zanimivosti za šolo in dom. Slike, zanke in uganke ter povesti in navodila za učenje bodo za vsakega dobra in primerna zaposlitev.

Ker bomo tiskali le omejeno število izvodov (le toliko kolikor bo naročil), svetujemo, da še danes odpošljete upravi »Mladega Korotana«, Klagenfurt-Celovec, Völkermarkter Ring 25/I naslednjo naročilnico, ki jo lahko pošljete v odprtem pisemskem ovitku kot tiskovino:

NAROČILNICA

Priimek: . . . . .
Krstno ime: . . . . .
Pošta: . . . . .
Vas (ulica): . . . . . št.: . . . . .
Podpisani naročam mladinski mesečnik »Mladi Korotan« za leto 1948/1949.
Datum: . . . . .

Podpis:

Kdor plača vso naročnino naprej, plača le 8.— šilingov!

SLOVENEK, kmečki delavec, star 25—40 let, dobi službo pri dobri kmečki družini v Rožni dolini. Naslov v upravi »Koroške kronike«.

SLOVENKA, vdova z enim otrokom, stara 32 let, želi spoznati poštenega, izobraženega Slovenca v starosti 33 do 43 let. Je lastnica opremljenega stanovanja. — Naslov v upravi »Koroške kronike«.

PRODAM novo enonadstropno hišo z balkonom, s 4 ha posestva, lepo lego in dobro razvito sadjerejo. Kraj je zelo primeren za letovanje. 10 minut do železniške postaje. Naslov v upravi »Koroške kronike«.

Za dobra velja

Za ženske pravice

Z vlakom se pelje navdušena agitatorica za ženske pravice in razlaga svoje misli mlademu sopotniku:

»... boste videli, da je čisto blizu čas, ko bo ob sobotah tudi ženska potegnila celo možko plačo!«

Delavec, ki sedi poleg, se vtakne vmes z žalostnim obrazom: »Moja žena jo že vsako soboto potegne.«